

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2024

aruandeaasta lõpp: 31.12.2024

sihtasutuse nimi: Sihtasutus Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus

registrikood: 90015347

postiaadress: Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa,
Tatari tn 1

postisihthnumber: 10116

telefon: +372 6299217

e-posti aadress: info@estdev.ee

veebilehe aadress: <https://www.estdev.ee>

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	28
Bilanss	28
Tulemiaruanne	29
Rahavoogude aruanne	30
Netovara muutuste aruanne	31
Raamatupidamise aastaaruande lisad	32
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	32
Lisa 2 Raha	33
Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed	34
Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	35
Lisa 5 Materiaalsed põhivarad	35
Lisa 6 Immateriaalsed põhivarad	36
Lisa 7 Kasutusrent	36
Lisa 8 Võlad ja ettemaksed	37
Lisa 9 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	38
Lisa 10 Annetused ja toetused	40
Lisa 11 Jagatud annetused ja toetused	41
Lisa 12 Mitmesugused tegevuskulud	41
Lisa 13 Tööjõukulud	42
Lisa 14 Muud kulud	42
Lisa 15 Tingimuslikud kohustised ja varad	42
Lisa 16 Seotud osapooled	43
Aruande allkirjad	44
Vandeaudiitori aruanne	45

Tegevusaruanne

I Sisukord

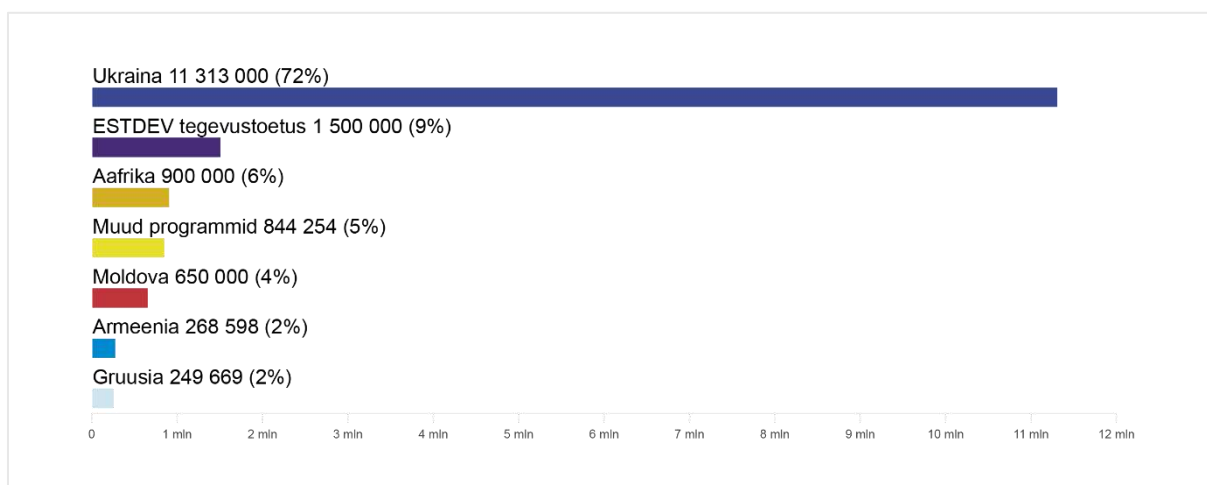
I Sisukord	1
II Sissejuhatus	2
II Organisatsioonist.....	5
III Ülevaade tegevustest ja tulemustest valdkondade kaupa.....	7
1. Ukraina	7
1.1. Ukraina ülesehitus	7
1.2. Ülesehituse õppetunnid	8
1.3. Ülevaade Ukraina projektidest	8
1.4. Ülevaade Ukraina rahastusvoorst Eesti partneritele	9
2. Digiareng: E-valitsemise ja küberturvalisuse arendamine	9
2.1. Osalemine TEI-des ja rahvusvahelistes initsiatiivides.....	10
2.2. Ülevaade digivaldkonna bilateraalistest projektidest	11
2.3. GovStack Eesti	12
3. Haridus ja maailmharidus	13
A. Haridus	13
3.1. Osalemine TEI-des ja rahvusvahelistes initsiatiivides.....	13
3.2. Ülevaade haridusprojektidest	14
B. Maailmharidus.....	16
4. Demokraatia ja õigusriigi areng.....	16
4.1. Osalemine TEI-des ja rahvusvahelistes initsiatiivides.....	17
4.2. Ülevaade projektidest	17
5. Majandusareng: innovatsioon ja ettevõtlus.....	20
5.1. Osalemine Euroopa ühisalgatustes	21
IV Muud programmid	21
1. Pagulaste toetamine.....	21
2. Konverentside toetamine.....	22
3. Kaasrahastuse andmine	22
4. Kommunikatsioon	22

II Sissejuhatus

Aasta 2024 oli Eesti Rahvusvahelisele Arengukoostöö Keskusele (edaspidi ESTDEV) kasvamise aasta. Valmis arengukoostöö strateegia rakenduskava 2024-2026, mis sõnastas prioriteetsed valdkonnad ning tegevuste sihid partnerriikides. Lõime uue kodulehekülje, kust leiab muuhulgas lõpetatud ja käimasolevate projektide portfelli. Läksime esimese avaliku sektori asutusena üle Riigi IT Keskuse pilvepõhisele IT-süsteemile. Läbisime edukalt ISO 9001 rahvusvahelise juhtimissüsteemi auditi. Jõudsime lõpusirgele Euroopa Liidu kuue samba hindamise protsessiga, vaatasime üle kogu tagasiside ja tegime jooksvalt täiendusi oma sisekordadesse. Ootame akrediteerimisotsust 2025. aasta esimeses pooles.

Eesti arengukoostöö elluviimiseks eraldas välisministeerium ESTDEV-ile 2024. aastaks 15,7 miljonit eurot, mida oli 18% rohkem 2023. aastal. Lisaks, kaasas ESTDEV uute lepingutega 6 miljonit eurot välisrahastust (omafinantseeringu kohustus kokku 700 000 eurot). Koos eelmiste perioodide jäägi ja 2024. aastaks planeeritava välisrahaga oli ESTDEV-i hallata 24 miljonit eurot arengukoostöö rahastust.

Joonis 1: Välisministeeriumi eraldis 2024. aastal

Allikas: ESTDEV

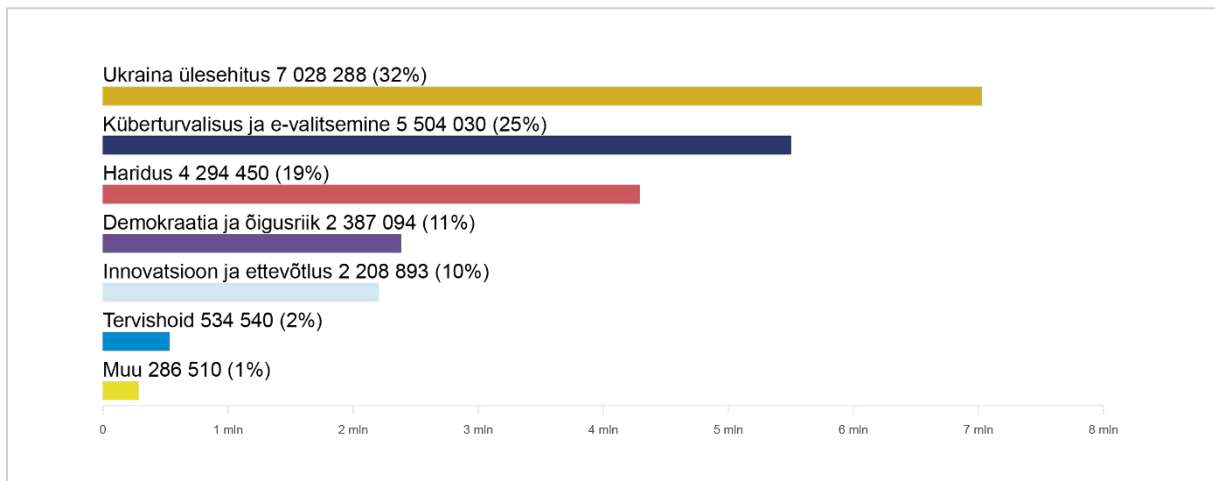
Ida-suunalistes doonorsuhetes oli rõõmustav esimese suurema rahastuse kaasamine Ukrainasse (1,1 miljonit eurot Taiwanilt Eesti tüüpi peremaja ehituseks 2025. aastal), samuti USA justiitsministeeriumi kaudu eraldatud Venemaa konfiskeeritud varad (443 000 eurot) Ukraina energiataristu taastamiseks ning UNDP-lt saadud rahastus (519 000 eurot) Gruusia ettevõtete EL-suunalise ekspordivõimekuse tõstmiseks. Aafrika suunal on meie suurim doonor Saksa agentuur GIZ, kellelt kaasasime kokku 2,5 miljonit eurot GovStacki initsiatiivi, Aafrika andmemajanduse TEI ja Aafrika kaksikpöörde TEI rakendamiseks. Lisaks, 1,5 miljonit Prantsuse agentuurilt Expertise France Botswana digitaliseerimiseks. Seni, kuni ESTDEV pole saanud

Euroopa Komisjoni akrediteeringut (nn *Pillar Assessment*), peame TEI-des osalema suuremate arengukoostöö agentuuride kaudu. Samuti toimus *Development Cooperation Partnership* (DCP) kaasrahastusvoor USAID-ga, mida Eesti arengukoostöö organisatsioonid on aastaid edukalt kasutanud projektide elluviimiseks Ukrainas. Sõlmisime USAID-ga digikoostöö kokkuleppe ja korraldasime ka mitmeid kohtumisi (sh koos välisministeeriumiga US+3B Tallinnas), kuid see koostöö sai 2025. aasta alguses ootamatu lõpu.

ESTDEV-i kohalolu partnerriikides on doonorite ja projektipartnerite jaoks üha olulisem vajadus. Koos välisministeeriumiga oleme lähetanud riikliku eksperdi DG NEAR / DG INTPA juurde Brüsselisse ning ESTDEV-i esindaja Kiievisse. Doonorrahade eest rajatud esindus koos kohalike projektijuhtidega Nairobis töötab hästi, kuid oleme doonoritelt saanud tugevaid signaale ESTDEV-i esindaja vajalikkuse kohta Aafrikas (mh uute projektide käivitamiseks, doonorsuhtluseks ja -aruandluseks). Sel aastal plaanime värvata Eesti taustaga Aafrika nõuniku, kes asub tööle Nairobis. GovStack algatuse osas oleme täiendavate doonorrahade toel loonud projektimeeskonna ja tellinud uuringu ja soovitusel kuidas 2025. aastal edasi liikuda õiguslikult ja finantsiliselt püsivamatel alustel.

Aktiivne kahepoolne suhtlus doonoritega on teadvustanud ESTDEV-i olemasolu. Oluliseks on tõusnud meie projektide ja -kavandite turundamine, mis on võimaldanud doonoritele sobivaid pakkumisi teha ja tutvustada ESTDEV-i kui projektide rakendajat.

Joonis 2: Projektide maht ja jaotus valdkondade kaupa 2024. aastal (kogu eelarvest)

Allikas: ESTDEV

Valdkondlikud arengud

Ukraina ülesehituse valdkonnas oleme saavutanud käibemaksuvabastuse nendele ehitusobjektidele, mida ehitatakse Ukrainas kohapeal. See muudab ülesehituse meie jaoks soodsamaks ja võimaldab ellu viia täiendavaid arengukoostööprojekte. Sõlmisime ka Riigi Tugiteenuste Keskusega kokkuleppe, millega saame ehitusobjekte etappide kaupa kuludesse kanda. See aitab oluliselt kaasa eelarve tekkepõhisele täitmisele. Doonorite huvi kinnitab, et oleme end tõestanud tugeva projektijuhina, kes orienteerub kohalikus ehitussektoris ja viib

ellu Euroopa standarditele vastavaid ehitusprojekte (s.h. hanked, projekteerimine, ehitus, järelvalve).

Digivaldkond oli 2024. aastal välisdoonorite jaoks kõige atraktiivsem – sõlmisime uusi lepinguid 2,5 miljoni euro rakendamiseks. Oma rakendusvõimekuse tõstmiseks, operatiivseks tegutsemiseks ja tulemuste toomiseks viisime läbi raamhanke, mille tulemusena sõlmisime partnerluslepingud 20 Eesti tipp IT-ettevõttega. Edukad näited Eesti ettevõtete huvist osaleda meie hangetes on näiteks Tallinna Mehhanismi rakendamine Ukrainas, inimkesksete teenuste loomine Keenias.

Hariduse valdkonnas on väga lühikese ajaga tekkinud sisukas projektiportfell, mis hõlmab kõiki Eesti arengukoostöö sihtriike, katab temaatiliselt pea kogu haridusspektrit ning kaasab parimat haridusekspertiisi Eestist. Samuti on meie tegevusi märganud olulised välispartnerid nagu UNICEF, kellega koos tegutseme Armeenia õpetajahariduse, Gruusia 2-keelse alushariduse ja Moldova õpetajate digioskuste arendamiseks. Välisraha kaasamiseks alustasime *Global Partnership for Education* (GPE) haridusprogrammi vastavushindamist.

Demokraatia valdkond liikus 2024. aastal jõuliselt selle poole, et projektid oleksid pikemaajalised ja pakuksid süsteemseid lahendusi partnerriikidele. Fookuses on nii institutsioonide võimekuse tugevdamine (läbi koolitusprogrammide) kui ka tehnoloogilise lahenduste pakkumine reformide elluviimiseks ja õigusriigi põhimõtete juurutamiseks.

Majandusarengu valdkonna (innovatsioon ja ettevõtlus) projektid on suures osas rakendatud meie Eesti partnerite poolt (läbi taotlusvooru), ESTDEV-i roll on doonorite kaasamine tegevuste võimendamiseks. Positiivne näide on koostöö UNDP-ga Gruusias, kes eraldas 500 000 eurot ettevõtete EL suunalise ekspordivõimekuse tõstmiseks. Tegevused viib ellu Visionest Institute OÜ, kes on selles valdkonnas tegutsenud aastaid. Lisaks, avasime uue digi ja rohepöörde tegevussuuna Aafrikas, kuhu kaasamine 1,5 miljonit Euroopa rahastust. Selle rakendamises hakkavad osalema Eesti ettevõtted.

Rahastusvoorud: ESTDEV andis 2024. aastal taotlusvoorudega välja 6,34 miljon eurot ja piloteeris projektitaotluste digitaalset keskkonda, mida hakatakse kasutama 2025. aasta voorude läbiviimiseks. Üldiselt on huvi taotlusvoorude vastu väga suur ja projektide kvaliteet hea. Ukraina ja Aafrika voorude puhul leidsime ka lisavahendeid vooru mahu suurendamiseks. Taastasime arengukoostöö Armeenia suunal, kuid tagasilöökide tõttu peatasime valitsuskoostöö Gruusias. Soovime järgmiste voorude väljakuulutamise tuua nii varaseks kui võimalik, et anda partneritele võimalikult pikk aeg projektide elluviimiseks.

Klen Jäärats, tegevjuht

II Organisatsioonist

ESTDEV asutati 2021. aasta aprillis, kui Eesti Vabariigi valitsus kiitis heaks välisministeeriumi ettepaneku eraldada arengukoostöö poliitikakujundamine ja rakendamine. Välisministeerium jätkas poliitika kujundamise, strateegiliste eesmärkide seadmise ja tegevuskavade koostamisega. ESTDEV-i ülesandeks oli Eesti arengukoostöö haldamine ja rahastamine ning osalemine rahvusvahelistes algatustes. 2021. aasta juulis liideti ESTDEV-ga Eesti Idapartnerluse Keskus.

ESTDEV keskendub strateegiliste, laiaulatuslike ja sidusate projektide planeerimisele ja elluviimisele Eesti jaoks prioriteetsetes sihtriikides ning valdkondades. Eesti arengukoostöö on keskendunud Ukrainale, Moldovale, Gruusiale ja Armeeniale EL idanaabruses ning Keeniale, Ugandale, Botswanale ja Namiibiale Aafrika mandril. Valdkondadest töötame neis, kus Eestil on pikaajalist praktilist (reformi)kogemust jagada: demokraatia ja õigusriigi arendamine ning head valitsemistavad, kvaliteetse hariduse edendamine, digiarengu (e-valitsemise ja küberturvalisuse) ja majandusarengu toetamine.

ESTDEV-i eesmärk on toetada ja inspireerida Eesti partnerriike eesmärkide seadmisel ning innovaatiliste, tõhusate ja kaasavate lahenduste leidmisel oma arengukavade elluviimiseks. Selle saavutamiseks kaasab ESTDEV Eesti kodanikuühiskonna, avaliku ja erasektori juhtivaid eksperte, tagades seeläbi projektide jätkusuutlikkuse ning vastavuse partnerriikide ootustele ja vajadustele.

ESTDEV-i ambitsioon on kahekordistada arengukoostöö vahendeid 2026. aasta lõpuks ning neljakordistada need strateegia perioodi 2030 lõpuks. Selle saavutamiseks läbime edukalt Euroopa Liidu kuue samba hindamise ning arendame süsteemselt koostöö- ja doonorsuhteid. Koostöös välisministeeriumiga töötame välja doonorstrateegia, mis sisaldab struktureeritud lähenemist potentsiaalsetele doonoritele, tuginedes osapoolte huvidele ja prioriteetidele ning rakendame selleks võimalusel e-lahendust (CRM). Tugevdameks digitaliseerimist Euroopa Liidu naabruskonna riikides ja suurendameks Eesti kogemuse siiret, lähetame Euroopa Komisjoni juurde riikliku digieksperti. Täiendavate võimaluste avanedes tugevdame oma töötajaskonda kliima-/rohe- ja võrdsuspoliitikate kompetentsiga ning panustame veelgi enam tulemuste hindamise suutlikkusesse, kestliku arengu ja arengukoostöö siseriiklikusse kommunikatsiooni, samuti maailmaharidusse.

Personalinäitajad ja juhtimissüsteemid

Oleme uuenduslik, innovatsiooni soodustav ja õppiv organisatsioon, mis kasutab õpikogemust ja süsteemset tagasisidet arengukoostöö edendamisel ja arendamisel. Rakendame avalikule sektorile omaseid printsiipe, sealhulgas ametnikueetika ja lobistidega suhtlemise reegleid.

Juurutame töötajate iga-aastased kohustuslikud korrupsioonivastased ja küberhügieeni testid.

Kriisikindluse tagamiseks uuendame riskijuhtimise mudelit ja rakendame seda süsteemselt. Rakendame „ei kahjusta oluliselt“ ja rohekontori printsiipe. Liitume mitmekesisuse kokkuleppega. Oleme peresõbralikud ning väärtustame füüsilist ja vaimset tervist. Leiame vajalikud lahendused, et tagada meie töötajatele turvaline töötamine sihtriigis.

2024. aasta lõpu seisuga oli asutuses tööl 34 töötajat. Lisaks olid projektidesse kaasatud 77 eksperti, kes aitasid projektitegevusi tulemuslikult ellu viia.

2024. aastal alustasime organisatsiooni struktuuri hindamise analüüsiga, et 2025. aastal viia läbi struktuurimuutus. Oleme struktuuri ümberkorraldamise kaudu võtnud kursi spetsialiseerumisele. Spetsialiseeritud osakondade ja ametikohtade loomine geograafilistele piirkondadele (Aafrika regioonijuht, EL idanaabruse regioonijuht) või sektoritele (digiareng, haridus, demokraatia, majandus) võimaldab ESTDEV-il süvendada teadmisi ja luua tugevaid sidemeid nimetatud valdkondades.

See spetsialiseerumine tagab järgmised eelised:

- Sihipärased sekkumised: Organisatsioonil on võimalik kohandada arenguprogramme ja algatusi vastavalt erinevate piirkondade ja sektorite unikaalsetele vajadustele ning kontekstidele, mis omakorda suurendab sekkumiste tõhusust.
- Usaldusväärsus ja ekspertiis: Spetsialiseeritud personali olemasolu tõstab ESTDEV-i usaldusväärsust partnerorganisatsioonide, rahastajate ja abisaajate kogukondade silmis, demonstreerides põhjalikku arusaamist käsitletavatest küsimustest.
- Ressursside tõhus jaotus: Ressursse saab suunata valdkondadesse, kus need on kõige vajalikumad ja kus ESTDEV-il on suurim kompetents.
- Paindlikkus ja kohanemisvõime: valdkonna ja regioonipõhine lähenemine võimaldab organisatsioonil olla paindlik, kohaneda ning käivitada uusi projekte vastuseks esilekerkivatele vajadustele ja võimalustele.
- Mõõdetavad tulemused: Projektidel on reeglina määratletud eesmärgid ja mõõdetavad näitajad, mis hõlbustavad edusammude jälgimist ja mõju hindamist.

Andrea Kivi, arendusjuht

Tegevust iseloomustavad suhtarvud 2024/2023

Finantsnäitajad	2024	2023
Käibevarad kokku	6 927 221	2 458 931
Põhivarad kokku	50 245	26 206
Lühiajalised kohustised kokku	6 410 181	2 156 381
Netovara kokku	567 285	328 756
Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja*	1,08	1,14
Toetused kokku	16 807 231	14 829 632
Toetuse muutus	13,3%	

**Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja kajastab ettevõtte võimet katta võlausaldajate lühiajalised nõuded käibevaraga*

III Ülevaade tegevustest ja tulemustest valdkondade kaupa

1.Ukraina

Kokkuvõte

Ukraina igakülgne toetamine on Eesti arengukoostöö üks peamisi eesmärgi. 2024. aastal läks välisministeeriumi eraldatud toetusest Ukraina projektidesse 11,3 miljonit eurot ehk 72% kogu eraldatud toetusest. Vaatamata portfelli 50% kasvule võrreldes 2023. aastaga, suutsime kiiresti kohaneda, leida uusi projekte ja partnereid ning tagada vahendite efektiivne kasutamine kogu eelarveperioodi vältel.

Esimest korda kaasasime välisdoonorite rahastust Eesti projektide võimestamiseks Ukrainas. Taipei esindus Läti Vabariigis panustas 1,1 miljonit eurot Eesti tüüpprojektiga perekodu ehitamiseks Žōtomōri linna. Ameerika Ühendriikide justiitsministeerium andis 443 000 eurot Venemaalt konfiskeeritud varasid Ukraina elektritaristu monitoorimiseks ja purustuste kiireks avastamiseks. Doonorrahastuse kaasamine on toimunud tänu välisministeeriumi ja Eesti saatkondade märkimisväärsele toele ja abile.

ESTDEV-il on Eestis tõenäoliselt üks unikaalsemaid ja vahetumaid kogemusi Ukraina ülesehitamisel ja sügav arusaamine Ukrainas tegutsemise eripäradest. Tunneme, et viimase kolme aasta jooksul omandatud kogemused vajavad talletamist ja jagamist erinevate sektoriga, et valmistada Eesti organisatsioonide ette laiaulatuslikuks Ukraina ülesehituseks.

Möödunud aasta suurim kvalitatiivne edasimineku oli üheaastasest planeerimistsüklist välja murdmise. Juba kolmandas kvartalis alustasime 2025. aasta projektide kavandamist ning kaardistasime võimalikud (jätku)tegevused ka 2026. ja 2027. aastaks.

1.1. Ukraina ülesehitus

Eelmisel aastal keskendus ESTDEV füüsilise ülesehituse projektidele Žōtomōri oblastis. ESTDEV-i projektiportfellis oli ülesehitusprojektide maht 7,03 miljonit eurot (32% portfelli mahust) kogu ESTDEV-i 2024. aasta eelarvest. Jaanuaris andsime Ovrutši linnale üle lasteaia neljarühmalise laienduse. Juunis avasime Ukraina esileedi Olena Zelenska Fondi tüüpprojekti järgi ehitatud perekodu ja alustasime kolme Eesti tüüpprojektiga perekodu ehitust, millest kaks valmisid aasta lõpus (avati jaanuaris 2025).

Kolmas Eesti rahastusega perekodu valmib 2025. aasta aprillis. Neljas Eesti tüüpprojekti järgi ehitatud, mida rahastab Taipei esindus Riias, valmib 2025. aasta lõpus.

Uute projektidena käivitasime sisepõgenikele mõeldud kortermaja renoveerimisprojekti Ovrutši linnas ja laste- ja huvikooli renoveerimisprojekti Malõni linnas. Valmis ka Ukraina demineerijatele loodud mobiilne haagislinnak, mis anti pidulikult Ukrainale üle 2025. aasta jaanuaris. Samuti valmis koostöös Ukraina inimõiguste volinikuga Ukraina esimene kaasaegne inimõiguste keskus Žõtomõri linnas.

1.2. Ülesehituse õppetunnid

Ukraina rekonstrueerimisprojektide kvaliteet erineb Eesti standarditest ja osutub sageli ebapädevaks. Projektide elluviimist mõjutavad ka keerulised omandisuhted, mis nõuavad läbirääkimisi kohalike ametkondadega. Riskide maandamiseks lõime 2024. aastal ehitusprojektide eelvalideerimise kontrollnimekirja, mis aitab vältida hilisemaid probleeme, kuid pikendab projektide ettevalmistusperioodi 2–3 kuu võrra.

Ukrainas ehitades lisandub ka 20% käibemaks. Rahvusvahelise arengukoostöö raames on võimalik see kulu kokku hoida, kui need projektid on lülitatud Ukraina valitsuse tehnilise abi nimekirja. See aga eeldab üsna põhjalikku ettevalmistust, administratiiv-juriidilist ressursi ja suhtlust Ukraina riigikantseleiga. Käibemaksuvabastuse saavutamine meie töös olevatele objektidele oli 2024. aastal töövõit, mis teeb ehitamise Ukrainas meie jaoks soodsamaks ja võimaldab alustada täiendavaid projekte.

Praktika näitab, et ESTDEV-i eestvedamisel arendatud projektid on efektiivsemad ja motiveerivamad just Eesti ettevõtetele. Samas on Eesti arendatud ehitusprojektid kulukad. Tuleb leida viise nende maksumuse vähendamiseks, et tagada projektide konkurentsivõimelisus ja atraktiivsus välisdoonoritele. Uuenduslikult oleme 2025. aasta Ukraina projektivooru kavandatud nii, et saaksime Žõtomõri oblastis piloteerida ka ehitusvaldkonna tehnoloogilisi lahendusi, mida oleks võimalik doonorite toel skaleerida.

1.3. Ülevaade Ukraina projektidest

Eelmist aastat jääb iseloomustama muutus senises töömudelis. Kui varem oli ESTDEV reeglina ise projektide rakendaja, siis 2024. aastal viisime tegevuste elluviimise suures osas organisatsioonist väljaspoole. Jätkasime uute algatuste ja projektide kujundamist vastavalt meie Ukraina partnerite vajadustele ja eesmärkidele, kuid rakendajad kaasasime avalikust sektorist kas teenus- ja partnerluslepingute teel või korraldasime hankeid parima pakkuja ja elluviija väljaselgitamiseks erasektorist. Ühtlasi täitis see arengukoostöö kogukonna kasvatamise ja võimendamise eesmärgi, andes Eesti organisatsioonidele võimaluse panustada arengukoostöösse ka väljaspool traditsioonilist taotlusvooru. Jätkame selle mudeli rakendamist ka 2025. aastal, jättes erandjuhtudel endale võimaluse projekte ise ellu viia

2024. aasta üks suuri eesmärke oli koostöö algatamine Eesti ja Ukraina ministeeriumide ja avalike sektori asutuste vahel, et vahendada Eesti reformi- ja eurointegratsiooni kogemust Ukrainasse. Näiteks, koostöös Eesti justiitsministeeriumiga toetasime Ukraina vanglateenistuse reformi, koostöös Töötukassaga toetasime riikliku tööturuasutuse teenuste vastavusse viimist EL nõuetega. Edukaks osutus ka Ukraina detsentraliseerimisreformi toetav projekt “IMPACT-Žõtomõr”, mis valmistas

Žõtomõri kohalike omavalitsuste ametnikke ette kirjutama ehitus- ja arenguprojekte EL rahastuse taotlemiseks. Selle initsiatiivi vastu on tundnud huvi ka teised Ukraina regioonid ja ka Moldova.

Eesti arengukoostõõ peamine tugevus Ukrainas on meie reformikogemus. Samas tuleb arvestada piiratud inimressursiga – ministeeriumide ja allasutuste ekspertide kaasamine pikemaks ajaks on tihti raskendatud. Eesti EL integratsiooni kogemus on Ukrainale kõige väärtuslikum just lähima kümnendi jooksul. Seetõõttu on oluline suunata ressursid projektidesse, millel on pikaajaline ja strateegiline mõju.

1.4. Ülevaade Ukraina rahastusvoorust Eesti partneritele

2024. aasta Ukraina taotlusvoorust rakendasime esmakordselt kolme tegevussuunda, mis toetasid Ukraina ülesehitusprogrammi eesmäärke ja kus igal suunal olid oma tingimused ja eelarve. Selline lähenemine võimaldas taotlejatel konkureerida valdkonnasiseselt ning ESTDEV sai moodustada hindamiskomisjonid iga valdkonna ekspertidest, et valida välja parimad rahastatavad projektid. Kokku laekus 32 taotlust, kogumahuks rekordilised 6,67 miljonit eurot. Kuna voores esitati väga tugevaid projektitaotlusi, siis suurendasime eelarvemahtu enam kui miljoni euro võrra – kokku 3,97 miljonini euroni. Juba 2025. aasta voores kujundamisel lähtusime sellest, et partnerite rohujuure tasandi projektid toetaksid ESTDEV-i keskvalitsuse tasandil tehtavaid projekte. Meie eesmärk on liikuda suurte ja mõjusamate projektide poole ja kujundada juba taotlusvoores väga selgete ootustega ja vastavusega ESTDEV-i ja välisministeeriumi arengukoostõõ eesmärkidele Ukrainas.

2. Digiareng: E-valitsemise ja küberturvalisuse arendamine

Kokkuvõte

ESTDEV-i digiprogrammi eesmärk on kujundada digitaalset maailma, kus tehnoloogia teenib inimkonda. Meie projektid aitavad edendada demokraatiat ja tugevdada inimõigusi, parandada hariduse ja tervishoiu kättesaadavust ning hoogustada majanduskasvu meie partnerriikides. Digiprogramm keskendub digioskuste arendamisele, et inimesed saaksid aktiivselt osaleda digitaalses ühiskonnas ning küberturvalisuse suurendamisele, et kaitsta inimesi ja süsteeme küberohtude eest. Samuti loome koos rahvusvaheliste partneritega eetilise ja inimkeskse tehnoloogiakasutuse raamistikke.

2024. aastal oli digiportfell 5,5 miljonit eurot (25% kogumahuks), sellest 2,4 miljonit oli 2024. aastal kaasatud välisrahastus Eesti tegevuste võimendamiseks Aafrikas. Aprillis sõlmisiti Saksa arengukoostõõ agentuuriga (GIZ) 500 000-eurose lepingu (400 000 eurot GIZ ja 100 000 eurot ESTDEV), et arendada GovStacki initsiatiivi. Mais allkirjastasime GIZ-ga rahastuslepingu andmehalduse arendamiseks Aafrikas, mis tõi ESTDEV-ile projekti tegevuste elluviimiseks 895 000 eurot (645 000 eurot GIZ ja 250 000 eurot ESTDEV-i omafinantseering). Detsembris sõlmisime Expertise France'ga (EF) 1,6 miljonilise rahastuslepingu Botswana inimkeskse digitaliseerimise toetamiseks (EF 1,5 mln ja 100 000 ESTDEV-i omafinantseering).

Nii Aafrika andmehaldus kui Botswana digitaliseerimine on osa Euroopa ühisalgatustest (Team Europe Initiative ehk TEI), kuhu ESTDEV panustab aega ja ressursse oma Aafrika-suunalise tegevuse finantseerimiseks. Lisaks neljale käimasolevale projektile löõme kaasa mitme uue initsiatiivi tegevuste disainimisel. Kõikides Aafrika sihtriikides oleme sisse seadnud väga head suhted digitaliseerimise eest

vastutavate ministeeriumite ja nende allasutustega ning näeme jätkuvalt, et Eesti kogemus ja ekspertiis on nõutud.

EL idanaabruse digiprogrammis väärib eraldi väljatoomist Tallinna Mehhanismi edukas käimalükkamine Ukrainas. Eesti panustas 500 000 eurot Ukraina vastupanuvõime toetamiseks küberruumis, mille rakendamise eest vastutas ESTDEV. Hanke tulemusena sõlmisime lepingu E-riigi Akadeemia ja CybExer Technologies, kes viisid läbi "UA-EE Cyber Shield" õppuse 240-le küberekspertidele Ukraina erinevatest riigiasutustest, kriitilise infrastruktuuri ettevõtetest ja akadeemilistest ringkondadest.

2.1. Osalemine TEI-des ja rahvusvahelistes initsiatiivides

TEI-des osalemine on ESTDEV-i peamiseks töösuunaks Aafrikas. Tänu Eesti aktiivsele osalemisele Digital4Development (D4D) platvormil, oleme saanud TEI-de disainifaasis pakkuda just neid teemasid, kus asuvad Eesti organisatsioonide huvi ning kus saame lisada väärtust Eesti kogemusi jagades.

Eestipoolsete tegevuste kiireks korraldamiseks korraldasime 2024. aastal raamhanke ja sõlmisime lepingud veerandsaja Eesti IT ettevõttega. Raamhange annab võimaluse kiiresti realiseerida IT-ga seotud minikonkursside ja pakkuda Eesti parimat oskusteavet ja teenuseid, mis vastavad meie rahvusvaheliste partnerite ootustele ja sihtriikide vajadustele.

2.1.1. Käimasolevate TEI-de rakendamine

Keenia inimkeskse digitaliseerimise TEI, kus Eesti roll on kolme avaliku sektori digiteenuse arendamine. OÜ Trinidad Wiseman on valmistanud kolme teenuse prototüüplahendused, mille OÜ ADM Interactive digitaliseerib testlahendusena, kasutades nendes ka GovStacki komponente. Eesti partneri AS Cybernetica kaasabil valmib 2025. aasta juuniks Keenia Äriregistri ja Rahvastikuregistri vaheline andmevahetuse platvorm. Keeniapoolseks partneriks on ICT Authority (ICTA).

Digialitsemine ja küberturvalisus Ida-Aafrikas. Aafrika Sarve projekti raames arendasime Somaalia e-valitsemise teekaardi, mille Somaalia parlament ratifitseeris digialitsemise poliitika alusdokumendina. Sarnase e-valitsemise teekaarti ootas ka Keenia, kuid loobus sellest plaanist, kuna olemasolev Keenia avaliku sektori digiteerimise riiklik arengukava "Kenya Digital Masterplan 2022-2032" vastab tänastele vajadustele.

Andmehaldus Aafrikas. Mais allkirjastatud rahastusleping GIZ-ga võimaldas alustada projekti ettevalmistavate tegevustega: võtsime tööle koordinaator Keeniasse, koostasime andmehalduse võimekuse tõstmise programmi, kus osales kokku 246 inimest 10 riigist. Koostöös Soome agentuuriga HAUS avasime juunis andmepõhiste digitaalse sotsiaalse innovatsiooni projektide taotlusvooru "Mõtle nagu investor", kuhu laekus 88 taotlust, millest valiti välja 10 ettevõtet 7 erinevast Aafrika riigist (Keenia, Namiibia, Tansaania, Botswana, LAV, Sambia, Senegal). Väljavalitud ettevõtted saavad 2025. aasta jooksul osaleda mentorlusprogrammis, et suurendada nende oma võimekust investeeringute kaasamisel.

Euroopa Liidu toetus Botswana digitaliseerimisele. Initsiatiiv toetab Botswana digitaalset ümberkujundamist ja liikumist teadmispõhise majanduse suunas, keskendudes digitaalse ökosüsteemi juhtimise tugevdamisele ja innovatsioonile kõigis majandussektorites. TEI partnerriigid on Eesti, Soome ja Prantsusmaa. Eesti tegevused hõlmavad koosvõimeraamistiku loomist, registrite koostalitlusvõime suurendamist ja valitsusprotsesside automatiseerimist. Granti saamiseks läbisime

Expertise France vastavustunnistuse. Meie peamine kohalik partner on Botswana presidendibüroo juurde kuuluv SmartBots.

2.1.2. Uute TEI-de ettevalmistamine

Koostöös rahvusvaheliste partnerorganisatsioonidega valmistasime ette, koostasime detailed tegevuskavad või projektipakkumised ESTDEV-i osalemiseks järgmistes TEI-des:

Euroopa Liidu toetus Keenia turvalisuse ja küberturvalisuse toetamiseks. Initsiatiiv tugevdab küberjulgeoleku ökosüsteemi, keskendudes kriitilise infrastruktuuri vastupanuvõimele, teadlikkuse suurendamisele ja KE-CIRT tugevdamisele. TEI partnerriigid on Prantsusmaa ja Eesti. Eesti tegevused hõlmavad teadlikkuse tõstmist ja riikliku küberhügieenistrateegia soovitude väljatöötamist, sealhulgas soopõhiseid standardeid.

Keenia õigusjõu suurendamise ja abi andmise programm PLEAD2. Euroopa Komisjoni toetatav programm edendab Keenia justiitssektori reforme ja digitaliseerimist. ESTDEV-i tegevused keskenduvad justiitssektori digitaliseerimisele. Oodatavad tulemused on tõhusam kriminaalõigussüsteem ja tugevam e-õiguskeskkond Keenias. 2024. aastal läbisime edukalt UNODC vastavusprotsessi.

Aafrika turvalise digitaalse tõuke programm (SDBA) toetab Aafrika ühtse digitaalse turu arendamist, keskendudes e-kaubandusele, e-valitsemisele ja küberjulgeolekule. Plaanide kohaselt juhib Eesti Ida- ja Lõuna-Aafrika e-valitsemise ja kaasjuhib küberjulgeoleku komponentide arendamist. Osalesime koos teiste rahvusvaheliste rakenduspartneritega kaardistusmissioonil viies Ida-Aafrika riigis. Missiooni tulemusena lepitati kokku tegevuskava esmane versioon Ida-Aafrika piirkonnas.

Tehisintellekti ja küberturvalisuse teemaline TEI. TEI arutelude käivitamiseks korraldas ESTDEV koos partnerite ENABEL, Expertise France ja Tony Blair Institute kaks AI teemalist konverentsi Brüsselis (“How will AI reshape international development?”) ja Pariisis (“AI for Sustainable and Inclusive Futures”). TEI ettevalmistamine jätkub 2025. aastal.

2.2. Ülevaade digivaldkonna bilateraalistest projektidest

2.2.1. ESTDEV-i projektid

Ukraina: Suurima osa Ukraina digiportfellist moodustas Tallinna Mehhanismi (500 000 eurot) rakendamine. Ukraina koostatud projektkataloogi alusel koostasime pakkumuse tsiviiltaristu, valitsussektori ja kriitilise infrastruktuuri küberkerksuse tõstmiseks, mis tipnes praktilise küberkaitse õppuse läbiviimisega 240 osalejale. Lisaks, toetasime Ukraina riigiametnike digioskuste arendamist, korraldades selleks koostöös ITL-ga ametnikele koolitusi Kiievis ja Tallinnas. Koos EdTech Estoniaga toetasime EdTech Ukraine organisatsiooni loomist ja strateegia kujundamist ning töötasime välja materjale Ukraina haridustehnoloogia sektori arendamiseks. Koostöö laiem eesmärk on suurendada Ukraina EdTech ettevõtete valmisolekut EL-i rahastuseks ning rahvusvahelisele turule sisenemiseks.

Moldova: Koostöös Tallinna Tehnikaülikooliga toetasime Moldova Tehnikaülikooli Küberakadeemia loomist, mis loob tugeva aluse küberturbe valdkonna arengule ja talentide juurdekasvule Moldovas. Moldova haridusministeeriumi tellimusel teostasime kahe digiteenuse (teadustööde infosüsteem ja automaatne laste registreerimine haridusasutustesse) kõrgtasemel analüüsid, sealhulgas teekaardid ja

eelarved. Haridusministeerium ootab Maailmapangalt rahastust, et need soovitused ellu viia. Koostöös E-Riigi Akadeemiaga Moldova e-Tervishoiu teekaart.

Tansaanias keskendusime 2024. aastal digilahenduste arendamisele. Märtsis toimus Eesti ekspertide visiit Tansaaniasse, mille käigus korraldati seminarid, et anda tagasisidet kavandatavatele tehnilistele dokumentidele. Aprillis osalesid Eesti eksperdid video vahendusel erasektori kaasamisele pühendatud seminaril. Oktoobris osalesime mestimisprojekti nähtavusprogrammi raames TAIC konverentsil ettekandega ning osales ka mestingukomitee koosolekul, kus otsustati projekti järgmised sammud.

Sambias viisime koos USAID-ga läbiambia koosvõimeraamistiku analüüsi, et hinnata riigi andmekvaliteeti ja toetada e-valitsemise lahendusi. Eesti poolt osales analüüsis ESTEDV-i hankepartner Proud Engineers. Lõpparuanne rõhutas, et teenuste tõhusamaks pakkumiseks ja riskide vähendamiseks on oluline kasutada detsentraliseeritud lähenemist, et vältida sõltuvust ühestainsast teenusepakkujast.

2.2.2. Ülevaade digikomponendiga voorudest ja partnerite projektidest

Ukraina suunaline spetsiaalselt disainitud digi-taotlusvoor toimus esmakordselt. Tähelepanuväärne oli vähene digivaldkonna taotluste arv. 2025. aastal on kavas teha koostöös katusorganisatsiooniga (ITL) veelgi süvendatumat teavitust potentsiaalsete projektiideede esitamiseks. Kokku rahastati kolme projekti (EGA, OÜ Synbase, OÜ ODSS).

Moldova taotlusvooru digisuund keskendus valitsussektori digitaliseerimisele ja küberkerksuse võimekuste suurendamisele. Rahastuse saanud projekt (Cybernetica AS) analüüsis Moldova olemasoleva digitaalse identiteedi ja usaldusteenuse ökosüsteemi ning kaardistas selle tehnoloogilised ja õiguslikud vajadused, et need oleksid vastavuses eIDAS 2.0 nõuetega.

Aafrika voor pakub järjest rohkem huvi Eesti erasektori ettevõtetele. Vooru laekus kokku üheksa digiteemalist projekti, millest rahastuse sai üks projekt Namiibias (Cybernetica AS) ja üks projekt Botswanas, kus tegevused katavad nii digiteemasid kui ka ettevõtlust (AS BCS Koolitus). Kui Cybernetica puhul ongi tegemist otseste jätkutegevuste toetamisega, siis BCS Koolitus oma tegevustes tugineb eelmisel aastal Namiibia projekti elluviimise kogemustele. Seega on mõlemad rahastust saanud partnerid juba riikides/regioonis tegutsemise kogemusega ning tunnevad kohalikku konteksti.

2.3. GovStack Eesti

Eesti pikaajaline strateegiline partnerlus GovStacki algatusega aitab kinnistada Eesti mainet demokraatliku digiühiskonna eestvedajana, toetades avatud digiinfrastruktuuri ja korduvkasutatavate digilahenduste arendamist. GovStack koolitused ja seminarid suurendavad Eesti nähtavust globaalses doonorite huviringis ja loovad eeldusi digivaldkonna projektideks olulistel sihtturgudel. Aprillis 2024 sõlmis ESTDEV Saksamaa arengukoostöö agentuuri GIZ-iga 500 000-eurose lepingu GovStacki initsiatiivi arendamiseks (400 000 GIZ, 100 000 ESTDEV-i omafinantseering), rahvusvahelise kogukonna ja koostöö tugevdamiseks, samuti GovStacki tehnilise baasi edendamiseks. Novembris viidi läbi Eesti eksperdi GovStack Deep Dive Jordaania, mille käigus käsitleti GovStacki komponentide (*Building Blocks*) praktilist rakendatavust, keskendudes konkreetse riigi vajadustele ja võimalustele kohalike digiteenuste arendamiseks nii riigi kui erasektori tasandil. Samuti käivitused ettevalmistused Deep Dive'ide läbiviimiseks Tansaania ja Bosnias.

2024. aasta saadud kogemus on näidanud, et GovStacki lähenemisviisi järele on rahvusvahelises digikoostöös märkimisväärne nõudlus, peamiselt seetõttu, et on sõltumatu suurtest tehnoloogiahiidudest. Samuti on see aidanud kinnistada Eesti rahvusvahelist mainet demokraatliku digihiskonna eestvedajana avatud digiinfrastruktuuri toetamise ja avatud ning korduvkasutatavate digilahenduste- ja toodete arendamise ja levitamise kaudu. 2025. aasta peamiseks eesmärgiks on töötada välja ja rakendada GovStacki uus juhtimismudel (iseseisva juriidilise keha loomise kaasabil), et tagada kogu algatuse tehniline kvaliteet ja jätkusuutlik rahastamine ka edaspidi.

3. Haridus ja maailmaharidus

A. Haridus

Kokkuvõte

Kvaliteetse hariduse olemasolu on võtmetähtsusega riikide ühiskondlikuks ja majanduslikuks arenguks. Meie hardusprogrammi eesmärk on Eesti kogemust jagades võimestada partnerriikide haridusreformide ja -uuenduste elluviimist, keskendudes hariduse kättesaadavusele ja poliitikakujundamise kvaliteedile, õpetajakoolitusele, õpetamismetoodikate ja õppekavade kaasajastamisele, ning haridustehnoloogia arengule. 2024. aastal oli haridusportfelli maht 4,3 miljonit eurot ehk 19% ESTDEV-i projektide kogumahust.

2024. aasta peamised märksõnad olid projektide mahu kasv ja suurem süsteemsus ja nii siseriiklike kui ka rahvusvaheliste koostöösuhete arendamisel. Alustasime süstemaatilist dialoogi Eesti partnerite ja potentsiaalsete rakendajatega, et kaardistada nende huvid ja võimalused arengukoostööprojektides osalemiseks. Aktiivselt osaleme ka rahvusvahelistes haridusalastes algatustes ja visiitidel, sealhulgas Global Gateway „Youth Mobility for Africa Flagship“ initsiatiivis, mille eesmärk on tugevdada EL-AafrikaLiidu ja liikmesriikide vahelist kõrghariduse valdkonna koostööd. 2024.aastast on hariduse valdkonnajuht ka GPE Technology for Education (Tech4Ed) referentsgrupi liige. Referentsgrupi kaudu on võimalik meil tutvustada Eesti digihariduse edulugu, mis võiks olla eeskujuks erinevates sihtriikides. GPE projektide rakendamiseks oleme läbimas GPE vastavushindamist/akrediteerimist.

Kokkuvõttes näitas 2024. aasta kogemus, et nõudlus haridusprojektide järele ületab haridusasutuste pakkumise. Seega on olemas selge vajadus süsteemse riikliku koostöö tõhustamiseks.

3.1. Osalemine TEI-des ja rahvusvahelistes initsiatiivides

3.1.1. Käimasolevad TEI-d

Armeenia „Kerkne Syunik“ õpetajahariduse projekt. Geograafiliselt ja geopoliitiliselt on Syuniki provints on keeruline piirkond, kus elab 100 000 Mägi-Karabahhi armeenlasele, kes on sinna saabunud pärast 2020. aasta sõda. Eesti toetab haridusprojekti 30 000 euroga keskendudes õpetajate võimestamisele ja nende professionaalse arengu toetamisele.

Skills4Recovery Ukrainas. ESTDEV liitus Ukraina kutsehariduse toetamise algatusega, mille eesmärk on koolitada oskustöölisi Ukraina ülesehituse jaoks olulistest sektorites (ehitus, põllumajandus, transport jne). Eesti panustab kutsehariduse digitaliseerimisse ja digioskuste arendamisse, mida viib

ellu MTÜ Mondo. Eesti osalus konsortsiumis on oluline, et tagada meile parema positsiooni uute Euroopa ühisprojektide kavandamisel.

3.1.2. Ettevalmistamisel olevad TEI-d

„**Regional Teachers Initiative in Africa and for Africa**“ toetab õpetajaharidust Sahara-taguses Aafrikas, selle eelarve on 92 miljonit eurot kuue aasta jooksul. Eestil on võimalus liituda projekti teises etapis (alates 2027), kuid Eesti rakendajatel on võimalus osaleda rahvusvahelistes voorudes, mida korraldavad teised rahastajad. Näiteks, Soome riikliku haridusagentuuri (EDUFI) teadusrahastuse voorus, mille eesmärk oli õpetajakoolituse arendamine teadusuuringute kaudu Aafrika Sahara-taguse piirkonna riikides, osalesid ühistaotlusega MTÜ Mondo ning Tallinna Ülikool. Rahastusotsus saabub 2025. aastal.

D4D Hub Digital Skills Working Group keskendub digioskuste arendamisele Sahara-taguses Aafrikas. Koos ENABEL-ga kaasjuhib ESTDEV digioskuste arendamise töögruppi.

3.2. Ülevaade haridusprojektidest

3.2.1. ESTDEV-i projektid

Ukraina 2024. aasta hariduse portfelli oli 1,6 miljonit eurot, millest ligi 60% rakendati vooru kaudu. ESTDEV-i projektid keskendusid peamiselt alus- ja kutseharidusele, sh koolide sisehindamise süsteemide arendamisele ja digioskuste integreerimisele. Alushariduses jätkasime õpetajate professionaalse arengu tõstmisega, keskendudes lapsekesksetele õpetamise meetoditele. Meie eesmärk oli pakkuda Ukraina valitsusele ja kogukondadele uuenduslikke lahendusi alushariduse ja lapsehoiuteenuste osutamiseks, eriti sõjast mõjutatud piirkondades. Peamisteks koostööpartneriteks on Ukraina haridusministeerium, Ukraina hariduse arendamise instituut (*Ukrainian Institute for Educational Development*), UNICEF ja Tallinna Ülikool. Uue valdkonnana kavandame tegevusi Ukraina kõrgharidusreformi jõustamiseks ning ülikoolide võimestamiseks. Vastavad kokkulepped sõlmiti haridusminister Kristina Kallase Ukraina visiidi raames ning projekt käivitub 2025 I poolaastal.

Moldova *Future Technologies Activities* (FTA) mitmeaastase projekti raames piloteerisime edukalt Eesti e-hindamise süsteemi, mida Moldova soovib üle võtta. Sõlmimisel on lepingud Eesti haridusasutustega e-hindamise teenuse ostmiseks ning Tulevikukooli programmi arendamiseks Moldovasse. Moldova hariduskoostöö on heaks näiteks, kuidas arengukoostöös alguse saanud tegevused panustavad nüüd Eesti hariduseksporti Moldovasse. Lisaks, oleme tihendanud koostööd UNICEF-ga õpetajate digioskuste hindamise- ja koolitussüsteemi loomiseks. Selle projekti tellija on Moldova haridusministeerium ning koolitussüsteemi arendab Tallinna Ülikool tuginedes Eesti kogemustele õpetajate digipädevuste arendamisel. Haridusinnovatsiooni hoogustamiseks oleme koostöös UNDP-ga kaardistanud digitaalsete õppematerjalide sektori ja pakunud välja digitaalse õppe sisu edastusmudelid ja kvaliteedikriteeriumid.

Gruusias on Eesti haridusekspertiisi kaasamine oluliselt kasvanud. Suurim haridusprojekt on koostöös UNICEF-ga kakskeelse õppe rakendamiseks lasteaedades, mis asuvad Gruusia nendes piirkondades, kus ei räägita riigikeelt. Tegevused keskendusid õpetajate väljaõppele, sh vastavate õppekavade ja regulatsioonide uuendamisele ning teadlikkuse tõstmisele.

Armeenias jätkus koolitusprogramm Armeenia õpetajatele ja haridusametlikele, mis tutvustas Eesti kooli mudeli tugevusi, PISA edukust ja võimalusi õpetajate professionaalsuse tõstmiseks. Tallinna Ülikooli eksperdid on koostanud Armeenia haridussüsteemi arendusprogrammi aastateks 2025-2026. See keskendub koolijuhtide õppijakeskse juhtimise arendamisele ja kasutab Tulevikukooli metoodikat, et edendada koostööpõhist õpetamist ja teaduspõhiseid muudatusi koolimeeskondades. Programm sisaldab õpimooduleid, veebikoolitus, mentorlust ja iseseisvat tööd, eesmärgiga tõsta juhtimise ja õpetamise kvaliteeti.

Keenias on hariduse edulugu talendipartnerlus ehk Digital Explorers II projekt, millega ESTDEV kaasas Euroopa Komisjonilt 775 000 eurot (ESTDEV omafinantseering 39 000 eurot; 2-aastane projekt). 2024. aastal läbisid 4-kuulise õppe- ja praktikaprogrammi Eestis 20 Keenia IKT spetsialisti. Kolm neist jäid Eestisse TLÜ magistriõppesse, üks suundus Rootsi, ning ülejäänud läksid tagasi Keeniasse ning asusid tööle sealse IT sektoris. Lisaks jätkus Embu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli koostöö, millele edendamiseks kaasasime 30 000 eurot teadusrahastust, et tõsta Keenia õpetajakoolituse teadustöö võimekust. Samuti aitasime Embu Ülikoolil koostada TAIEX taotluse õppevisiidi korraldamiseks Eestisse. Aafrika haridusprogrammi eelarve on piiratud, kuid loovalt lahenduste leidmine, nagu Keenia kolleegide osalemine TLÜ haridusinnovatsiooni mikrokraadiprogrammis, on lubanud meil jõudsalt edasi liikuda.

Ugandas jätkub hariduse kvalifikatsiooniraamistiku projekt. Novembris Kampalas toimunud koolitus keskendus Uganda riikliku kvalifikatsiooniraamistiku (UNQF) arendamisele ja konsultatsioonidele UNQFi sihtrühmade ja tulevaste sammude ümber.

3.2.2. Ülevaade haridusvoorudest ja partnerite projektidest

Hariduse teemad olid esindatud seitsmes taotlusvoorus. Rahastuse saanud projektide tulemused selguvad 2025. aastal.

Ukraina taotlusvoorus said haridusprojektid said rahastust kahest suunast – haridusvaldkonnas (üld- ja kõrgharidus) neli projekti (HARNO, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, MTÜ Mondo, Peegel ja Partnerid OÜ) ning haridusinnovatsiooni toetavas suunas samuti neli projekti (MTÜ Mondo, SpeakTX OÜ, Triumf Research OÜ, Visionest Institute OÜ).

Moldova taotlusvooru laekus kolm haridusprojektid. Rahastuse sai vaid Tartu Ülikool jätkuprojektiks Moldova Riikliku Ülikooliga.

Armeenia taotlusvoorus saime kuus hariduse arendamise projekti, neist kolm said ka rahastuse (EBS, Mondo MTÜ, Garage48 OÜ). Kuna tegemist on pilootperioodiga uues sihtriigis, siis oli projektide kestus vaid 6 kuud.

Gruusia taotlusvoorus üksi haridusprojekt rahastust ei saanud.

Aafrika taotlusvooru laekus neli projekti hariduse ja digioskuste arendamiseks, mis kõik said ka said rahastuse (Tallinna Ülikool Keenias ja Ugandas, MTÜ Mondo Keenias ja Ugandas, MTÜ Loov Eesti Namiibias). Mondo ja Loov Eesti projektid on jätkuprojektid, ka Tallinna Ülikooli projektid tulenevad varasemast koostööst.

Stipendiumiprogrammide taotlusvoor kõrgharidusasutustele: Eelarve oli 500 000 eurot, millest 200 000 eurot Ukraina suunalistele tegevustele ja 300 000 eurot teiste riikide taotlustele. Laekus 12 taotlust: kolm Ukraina suunal ja üheksa teiste riikide suunal. Kokku rahastati 10 projekti summas 441 721 eurot. Taotleti mikrokraadi ja diplomaatiliste täiendõppe kulude katmiseks.

B. Maailmaharidus

Maailmahariduse eelarve on aasta-aastalt vähenenud, mis paneb partnereid muretsema, kuid tõukab neid aktiivsemalt lisarahastuse leidmisele. Traditsiooniliselt kuulutsime märtsi alguses välja taotlusvooru maailmahariduse edendamiseks, keskendudes Maailmakodaniku pädevusmudeli arendamisele laste ja noorte seas, arvestades Eesti haridusstrateegiat. Taotlusvoorus määratleti kaks tegevussuunda: (1) haridusasutuste arendusprojektid, kuhu said taotlusi esitada koolid ja teised haridusasutused (nt lõimivad õpilasvõistlused, projektõpe), ja (2) mitteformaalse ja formaalse õppe sidustamine, kus taotlejateks olid kolmanda sektori organisatsioonid ja noortekeskused (nt digitaalsed õppematerjalid, e-kursused). Vooru eelarve oli 80 000 eurot, kuhu laekus kuus taotlust kogumahu ligi 137 000 eurot. Voorust said toetust maailmaharidusega pikalt tegelenud organisatsioonid MTÜ Mondo, Peipsi Koostöö Keskus, MTÜ Videoõps ja Viljandi Gümnaasium.

Lisaks pakub ESTDEV läbi eraldi vooru kaasfinantseerimist, mida kasutas MTÜ Mondo 40 000 euro kaasamiseks, et osaleda Euroopa Komisjoni DEAR (Development Education and Awareness Raising) voorus projektiga „NoPlanetB“. See on rahvusvaheline 4-aastane projekt, mida koordineerib MTÜ Mondo, et tõsta Euroopa kodanike teadlikkust globaalsest keskkonnast ja kliimamuutustest. ESTDEV-lt saadud kaasrahastust kasutas MTÜ Mondo omafinantseeringuks. Kogu projekti eelarve on üle 6 miljoni, sellest Eesti tegevuste eelarve 403 559 eurot.

2024. aastal pani ESTDEV välja maailmahariduse eripreemia õpilasleiutajate riiklikul konkursile, mida korraldab Eesti Teadusagentuur. Eripreemia andsime neljale leiutisele, mis otseselt või kaudsemalt toetavad kestliku arengu eesmärkide saavutamist. Sellises formaadis koostöö aitab tõsta maailmahariduse nähtavust ja olemust, sh just koolide ja õpilaste seas.

4. Demokraatia ja õigusriigi areng

Kokkuvõte

Programmi eesmärk on toetada partnerriike demokraatia ja õigusriigi ülesehitamisel. Globaalse julgeoleku, stabiilse rahvusvahelise suhtluse ja jätkusuutliku arengu tagamiseks toetame institutsionaalsete reformide läbiviimist, hea valitsemistava ja e-valitsemise edendamist, meediavabaduse ning kaasaegsete õiguskaitseasutuste loomist partnerriikides. 2024. aastal moodustasid demokraatia ja õigusriigi valdkonna projektid 2,4 miljonit eurot ehk 11% kogu ESTDEV-i projektiportfelli mahust.

ESTDEV tähistas 2024. aastal olulist pöördepunkti – see oli esimene aasta, mil süsteemselt tegelesime demokraatia ja õigusriigi projektide kujundamise ning elluviimisega. Arvestasime OECD DAC järelustega, et lühiajalised projektid ei loo püsivaid muutusi ühiskonnas, ja keskendusime pikemaajaliste ja süsteemseid lahendusi pakkuvate projektide ettevalmistamisele, kus rõhk oli nii institutsioonide võimekuse tugevdamisel (läbi koolitusprogrammide) kui ka tehnoloogilise lahenduste pakkumisel. Samuti jätkasime väikese mahuga projektide arendamist sihtriigi vajaduste täpsustamiseks ja lahenduste piloteerimiseks.

Demokraatia ja õigusriigi valdkonna projekte viisime enim läbi Ukrainas ning väiksemas mahus ka Moldovas, Gruusias ja Armeenias. Ukraina ja Moldova projektide rõhuasetus oli EL-i liitumise toetamine. Projektid keskendusid juhtimise tõhustamisele, valitsussektori läbipaistvusele, e-valitsemise arendamisele ning ametnike ja institutsioonide teadlikkuse tõstmisele. Mitmete projektide oluliseks osaks oli Eesti reformikogemuse ja digivalitsemise ja e-teenuste arendamise kogemuse jagamine. Lõppesid projektid meediavabaduse toetuseks ja desinformatsiooni vastu võitlemiseks Ukrainas, Gruusias ja Keenias. Aafrika suunal oli ESTDEV-i fookus pigem inimesksete digilahenduste pakkumisel demokraatia ja õigusriigi tugevdamiseks, mis on kajastatud digiarengu peatükis.

Olulise teemana on kerkinud reformide elluviimine sisejulgeolekusektoris, mis on kriitilise tähtsusega õigusriigi toimimisel ning EL laienemisprotsessis. Ka OECD DAC soovib arengukoostöö projektide elluviimist sisejulgeoleku sektoris. ESTDEV teeb tihedat koostööd Eesti partnerasutustega sisejulgeolekualaste projektide ellu kutsumiseks Ukrainas ja Moldovas. Meie eesmärk on anda edasi Eesti oskusi piirivalve, politsei ja vanglate reformimisel ning inimõiguste ja põhivabaduste järgimisel antud valdkondades. ESTDEV-i eesmärk on kujuneda Eesti reformide ja EL lõimumise oskusteabe jagajaks Eesti arenguabi prioriteetidele ning edendada valdkonnapõhiseid projekte.

4.1. Osalemine TEI-des ja rahvusvahelistes initsiatiivides

Ettevalmistamisel on üks TEI.

Women in ICT Public Leadership on Euroopa Komisjoni rahastatud (13 mln eurot) planeerimisel olev TEI, millel on kaks fookust: avaliku sektori digivaldkonna naisjuhtide strateegiliste digioskuste toetamine ning poliitikakujundamises võrdõiguslikkuse adresseerimine (tegevussuunda juhib GIZ koos ESTDEV-ga), tüdrukute ja naiste võimestamine STEM haridusteadlikkuse suurendamise ja kättesaadavuse parendamise kaudu (tegevussuunda juhib Enabel koos ESTDEV-ga), ning naiste küberturvalisus (tegevussuunda juhib Expertise France). ESTDEV kaasab projekti esimeses kahes tegevussuunas. Tegemist on esimese TEI-ga, mis hõlmab nii Ukrainat, Moldovat, Kosovot, kui ka Aafrika, Kesk-Aasia ja Ladina-Ameerika riike. Rahastusleping on plaanis sõlmida 2025. aastal Poola eesistumise ajal.

4.2. Ülevaade projektidest

ESTDEV viis 2024. aastal ellu olulisi projekte, mis keskendusid demokraatia ja õigusriigi tugevdamisele või olid sellega seotud hariduse, ehituse ja digitaliseerimise kaudu. Selliseid projekte viidi ellu Ukrainas, Moldovas, Gruusias, Armeenias ning Aafrika riikides. Alljärgnevalt on esitatud valik olulisemate projektide peamistest eesmärkidest ja tegevustest demokraatia ja õigusriigi valdkonnas.

Ukraina. ESTDEV-i Ukraina programmi raames viidi ellu projekte, mis toetasid Ukrainat Euroopa Liiduga liitumiseks vajalike reformide rakendamisel. Fookuses olid demokraatlike institutsioonide tugevdamine, sisejulgeoleku reformid ja õigusriigi põhimõtete juurutamine, samuti ametnike EL-alaste teadmiste tõstmine. Lõppenud aastal kulmineerusid projektid koostöös vanglate teenistusega Ukraina vanglateenistuse ametnike juhtimisvõimekuse tõstmiseks, et tugevdada põhiõiguste kaitset, tuginedes Eesti kogemustele. Koostöö algas Eesti ja Ukraina tööjõuametitega, et uuendada Ukraina tööjõuturuteenuseid ja viia neid vastavusse EL nõuetega. Samuti käivitasime aasta lõpus uusi pikemaajalisi projekte, nagu projekt Eesti Maksu- ja Tolliametiga Ukraina riikliku maksusüsteemi reformimiseks, kus on kombineeritud reformide ja digitaliseerimise toetamine eesmärgiga aidata

partner asutuses suurendada läbipaistvust, maksukuulekust ja vähendada korruptsiooni. Sarnase projekt käivitasime ka Eesti Statistikaametiga täiendõppeprogrammi elluviimiseks, mis aitab ühtlustada Ukraina statistikasüsteemi Eurostati ja EL-standarditega. Mõlemad projektid kinnitavad Eesti tahet aidata Ukrainal liikuda edasi kiiresti EL-lõimumiseks vajalike reformidega aga näitavad ka, kuidas Eesti asutused jagavad e-valitsemise kogemust ekspordina. Tervishoiusektoris toetas ESTDEV Ukraina liitumise ettevalmistamist MyHealth@EU süsteemiga, analüüsides õiguslikke ja tehnilisi võimalusi terviseandmete vahetamiseks. Kuigi EL poolt poliitilist valmisolekut terviseandmete vahetuseks hetkel pole, siis tehnilisest seisukohast on Ukraina selleks valmis. Kaalumisel on näidiseeskujuna Eesti-Ukraina terviseandmete vahetamise piloteerimine.

Jätkus Eesti, Rootsi ja Ukraina koostööprojekt "Ukraina Euroopa tee", mille raames viiakse läbi kaheaastane koolitusprogramm Ukraina diplomaatidele ja ametnikele Ukraina Diplomaatilises Akadeemias, et toetada EL-liitumiseks vajalike teadmiste tõstmist ja reformide elluviimist. Lisaks jätkus Ukraina EL-lõimumist toetav projekt, mille eesmärk oli aidata Ukraina EL-läbirääkimiste ettevalmistusi. 2024. aastal läbis koolitusprogrammi 70 Ukraina kõrgemat ametnikku, kes tegelevad oma asutuses EL-lõimumisega. Peamiseks koostööpartneriks Ukrainas oli asepeaminister Olha Stefanishõna kabinet, kellega koostöö tihendamiseks alustati sügisel ka MOU läbirääkimisi. Koolitused viidi ellu Tartu Ülikooli ja Taixi kaasrahastuse toel.

ESTDEV allkirjastas 2024. aastal vastastikuse mõistmise memorandumi (MOU) Ukrenergo ja NEURC-iga, et luua tehisintellektil põhinev digitaalne kiirendi Ukraina energiataristu haldamiseks, võimaldades kriitiliste infrastruktuuride seisundi analüüsi ja investeerimisprogrammide mõjuhindangut.

Väga tulemuslikuks kujunes koostöö Ukraina parlamendi inimõiguste volinikuga, et tugevdada ja kaasajastada piirkondlikke büroosid ja koolitada keskuste töötajaid tegelema keeruliste teemadega nagu sõjas deporteeritud laste tagasitoomine, sõjavangide vahetus ning inimõiguste rikkumiste dokumenteerimine. Lisaks toetasid Eesti eksperdid inimõiguste voliniku sekretariaati andmekaitsealase tegevuskava loomist ning uue isikuandmete kaitse seaduse eelnõu koostamist, ning viisime läbi andmekaitsealased koolitused politseile. Projekt jätkub uue tegevuskava järgi 2025. aastal, mis pakub Ukrainale ka laiemat andmekaitsealast koolitust.

Eelmisel aastal lõppes ka Euroopa Komisjoni rahastusega mitmeaastane suurprojekt, mis toetas Ukraina Strateegilist Kommunikatsiooni Keskust riigiametite ülese desinformatsiooni vastase tegevuse koordineerimisel, et tugevdada Ukraina ühiskonna vastupanuvõimet vaenulike narratiivide suhtes.

Ukraina siseturvalisuse valdkonna organisatsioonide (politsei, piirivalve) palvel rahastas ESTDEV kahe lastelaagri korraldamist Eestis 12-17-aastastele Ukraina lastele, kelle vanemad töötasid siseturvalisuse valdkonnas, kuid vanem oli kas saanud sõjas surma või vigastada saanud, või oli Venemaal sõjavangis. Laagrite eesmärk oli pakkuda psühhosotsiaalset tuge, et aidata lastel toime tulla sõja põhjustatud emotsionaalse ja vaimse koormaga, ning samal ajal toetada nende arusaamist rahumeelse ja demokraatliku ühiskonna toimimisest. Samuti toetas ESTDEV lastelaagrite läbiviimist Ukrainas koostöös Olena Zelenska Fondiga.

Moldova. Sarnaselt Ukraina programmiga aitasid ESTDEV-i Moldova projektid tugevdada demokraatlikke institutsioone, sisejulgeolekut ja õigusriiki ning toetada liitumist Euroopa Liiduga. Koostöös Moldova Riigikantselei ja Diplomaatilise Instituudiga viidi ellu projekt kõrgete riigiametnike koolitamiseks EL-integratsiooniprotsessi läbiviimiseks. 2024. aastal jätkus Moldova sisejulgeolekuüksuste võimestamine, mille raames uuendati Stefan Cel Mare Akadeemia õppekavasid

ning viidi läbi õppevisiite ja koolitusi küberturbe ning muutuste juhtimise teemal. Lisaks viidi läbi tasuvusuuring ABC-värvate paigaldamiseks Chisinau rahvusvahelisse lennujaama ning käivitati uus projekt Eesti Riigikohtu ja Moldova Konstitutsioonikohtu vahel.

Gruusia. Seoses Gruusia poliitiliste arengutega ei algatatud suvest enam uusi projekte, kuid lõpule viidi projekt "Ajakirjandus-stipendiumide ja -auhindade loomine", mille eesmärk oli toetada sõltumatut ajakirjandust ja edendada ajakirjandusstandardeid. Programmi kaudu pakuti stipendiume ja tunnustati sõltumatute ning uurivate lugude autoreid.

Aafrika riigid. ESTDEV-i projektid Aafrikas, eelkõige Keenias, Botswanas, Namiibias ja Ugandas, keskendusid e-valitsemise ja e-teenuste arendamisele. Projektid järgivad Eesti e-valitsemise ja andmehalduse parimaid tavasid, edendades läbipaistvust ning andmekaitset. Strateegiliselt olulise projektina korraldati Keenias töötuba desinformatsiooni teemal, mis käsitles hübriidohtude ja välisriikide destabiliseeriva sekkumise küsimusi. Seminar "Desinformatsioon osana hübriidohtudest" toimus Nairobi Strathmore'i ülikoolis, tuues kokku valdkonna eksperte, ajakirjanikke ja poliitikakujundajaid.

4.2.1. Ülevaade demokraatia ja õigusriigi valdkonna projektidest voorudes

Ukraina vooru laekus heade valitsemistavade ja demokraatia edendamise sisuga neli taotlust, kokku 797 565 euro ulatuses. Taotluste kvaliteeti ilmestab ühelt poolt asjaolu, et neljast taotlusest rahastati kolm kogusummas 641 880 eurot. Teisalt, demokraatia arendamine oli osa Ukraina ülesehituse suunast, kuhu laekus kokku 24 taotlust, millest vaid neli toetasid demokraatia, heade valitsemistavade ja EL lõimumise edendamist. Seega on partnerite huvi muudes valdkondades. Positiivsena saab esile tuua, et mitmes projektis oli eesmärgiks soolise võrdõiguslikkuse ehk ESTDEV-i horisontaalse prioriteedi edendamine.

Moldova vooru ootasime väga erinevate valdkondade projekte, nende seas ka meediavabaduse ja strateegilise kommunikatsiooni ning EL lõimumist toetavaid. Laekunud kuuest taotlusest kolm sisaldasid EL aspekti. Kokku otsustati toetada kahte projekti ligi 150 000 euroga.

Gruusia vooru välja kuulutamisel oli poliitilist olukorda arvestades demokraatia edendamine kesksel kohal. Seitsemest laekunud projektist neli olidki demokraatia edendamise valdkonnas. Üldiselt oli vooru tase kõrge, kuid piiratud mahu tõttu (vaid 100 000 eurot) sai toetust vaid kaks projekti.

Armeenia vooru laekus kümnest taotlusest viis demokraatia ja õigusriigi sisuga või tugeva sisulise puutumusega. Neist kaks rahuldati kogusummas 67 979 eurot (kogu vooru maht oli 165 196 eurot ja kokku toetati nelja taotlust).

Stipendiumiprogrammide vooru laekus üks taotlus Tartu Ülikooli Skytte Instituudilt. Taotluse eelarve (44 450 eurot) võimaldas ingliskeelsesse mikrokraadiprogrammi „Euroopa Liidu alused“ vastu võtta 18 osalejat Ukraina ministeeriumitest, akadeemiast, avalikust sektorist ja rahvusvahelise koostöö asutustest, kes on seotud EL liitumisprotsessiga.

Valdkonna teemasid puudutavatele voorudele tagasi vaadates saame tõdeda, et need olid mahult pigem väikesed ning rahastust eelkõige EL lõimumist toetavad projektid. Voorudesse ei laekunud

meediavabadust või strateegilist kommunikatsiooni käsitlevaid projektitaotlusi. Kuna voorud kuulutati välja esimesel poolaastal, siis menetlusaega arvestades saab sisulisemaid kokkuvõtteid projektide käigu kohta teha pärast projektide lõppemist ehk 2025. aasta teises pooles.

Kui seada eesmärgiks demokraatia ja õigusriigi mõne suuna, näiteks meediavabaduse projektide toetamine, oleks otstarbekas kaaluda eraldi vooru. Vooru, mis võimaldaks projekti raames tegevusi nii Ukrainas, kui Moldovas, Gruusias ja Armeenias ning oleks mitmeaastane.

5. Majandusareng: innovatsioon ja ettevõtlus

Kokkuvõte

Majandusarengu valdkonna eesmärk on suurendada arengukoostöö sihtriikide konkurentsivõimet globaalses digitaalses ettevõtluses ning toetada kaksikpööret ehk digitehnoloogiliste ja keskkonnasõbralike lahenduste arendamist, mis loovad uusi võimalusi ja aitavad kaasa ühiskonna ja inimrühmade tehnoloogiliste ja kliimariskidega seotud kohanemisevõime kasvatamisele. ESTDEV-i projektiportfellis oli majandusarengut toetavate projektide maht 2,2 miljonit eurot ehk 10% kogu portfellist.

Majandusarengu teemavaldkonna tegevusi viidi ellu ennekõike taotlusvoorude kaudu. ESTDEV-i roll oli välisrahastuse kaasamine ja Euroopa ühisalgatustes osalemine. Allkirjastasime 2024. aasta lõpus rahastuslepingu GIZ-ga 1,5 miljoni euro kasutamiseks digitaalse rohetehnoloogia innovatsiooni hoogustamiseks Aafrika riikides. Koostöö on osa laiemast Euroopa Liidu *Digital for Development* (D4D) Hub'i kaksikpöörde algatusest (*Twin Transition Team Europe initiative*), kuhu kuuluvad Eesti, Saksamaa, Prantsusmaa ja Belgia ning mida kaasrahastab Euroopa Komisjon (lähemalt punktis 5.1).

Olulise teetähisena kaasas ESTDEV Gruusias UNDP-lt 519 000 eurot eesmärgiga võimestada Gruusia ettevõtteid ja tõsta nende konkurentsivõimet EL-s. Projekti „*Inclusive Access to Markets*“ hakkab rakendama Visionest Institute ning tegevuste tähelepanu on naisettevõtjate ekspordialaste teadmiste ja oskuste arendamisel. UNDP rahastus on tunnustus Eesti arengukoostööle Gruusias, meie ekspertidele ja partneritele, kes neid projekte koos Gruusia ettevõtetega rakendavad.

Taotlusvoorude ja projektide disainis olid suureks abiks eelmisel aastal ellu viidud projektid, mis andsid olulise referentsi edasisteks plaanideks nii Aafrikas kui ka idanaabrusriikides. Samuti on ESTDEV kaasanud partnerite algatustega, näiteks osalenud Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) voorude hindamine, ja GIZ ning ENABEL-i projektide hindamistes. Selline lähenemine on loonud hea teadmise ja ülevaate valdkonnas toimuvast nii partnerite kui sisu mõttes. Olulise arenguna saab märkida ka Eesti ettevõtlusorganisatsioonide teadlikkuse suurendamist arengukoostöö võimalustest, sh ka nende valmisolekut ja huvi projektides kaasuda.

Positiivsena tasub märkimist, Eesti nähtavus innovatsiooni/ettevõtlus/majandusarengu valdkonna tegijana on oluliselt suurenenud. Seda kinnitab pöördumiste arv Aafrika sihtriikide avaliku sektori esindajate poolt kui ka doonorite pöördumised koostööettepanekutega. Samuti on suurenenud Eesti partnerite huvi ja valmisolek Aafrikas tegutsemise vastu. Koostöö Smart Africa'ga on käivitunud ning ettevalmistamisel on partnerlusleping.

Tähelepanu vajab asjaolu, et arengukoostöö meetmeid pakuvad mitmed organisatsioonid nagu KIK, EIS ja ESTDEV. See on tekitanud meie partnerites segadust, eriti, kui kattuvad sihtriigid ja sarnased

regionaalsed initsiatiivid. ESTDEV taotlusvoorud on muutunud senisest oluliselt atraktiivsemaks just erasektori organisatsioonidele.

Sihtriikide majandusarengu toetamisel on nii Eestil kui ka teistel EL liikmesriikidel muutunud järjest olulisemaks arengukoostöö sidumine äridiplomaatia ja äriarenduse eesmärkide. See võimaldab suuremat kohalolu ja tuge partnerriigile, kuid loob võimalused arenguks ka oma riigi ettevõtetele.

5.1. Osalemine Euroopa ühisalgatustes

5.1.1. Käimasolevad algatused

Twin Transition ehk kaksikpöörde projekt Aafrikas. Aafrika kaksikpöörde ühisalgatusse panustab ESTDEV 200 000 eurot (kaasfin), Euroopa Komisjoni ja GIZ rahastus ESTDEV-le 1,5 mln eurot 2024-2026. ESTDEV-i roll on toetada rohepööret digitaalsete lahenduste arendamise toetamise abil. Rahastuslepingu allkirjastasid GIZ, Expertise France ja ENABEL. ESTDEV osaleb ühisalgatustes GIZ toetuslepingu kaudu.

5.1.2. Ettevalmistamisel olevad algatused

TEI-de planeerimisel on väga oluline osa kaasfinantseerimisel, mida Eesti saab pakkuda kordades vähem kui suuremad doonorriigid. Samas on lähenemised kaasfinantseerimise mõtestamisel/arvestamisel erinevad. Oluline on leida viise, kuidas ja millises kululiigis planeerida ja panustada kaasfinantseerimist Eestina tervikuna (sh nt arvestada EISA ja KIK projekte, Eesti partnerite kaasfinantseerimist ning ESTDEV mitterahalist kulu jne).

Ettevõtluse-ja innovatsioonikeskkonna arendamine Ukrainas. Koostööprojekti ettepaneku esitas GIZ. ESTDEV on esitanud nägemuse projekti eesmärkidest ja võimalikest tegevustest, arvestades Ukraina vajadusi ja Eesti organisatsioonide ekspertisi, kogemust ja valmisolekut Ukrainas ja Ukraina organisatsioonide koos tegutseda. Läbirääkimised käivad.

AEDIB 2.0 ehk Africa Europe Digital Innovation Bridge Aafrikas. Projekti planeerimine on kestnud juba üle kolme aasta. Aasta alguses võttis juhtrolli Expertise France, rahastuslepingu sõlmimine on eeldatavalt 2025. aasta alguses. Projekt kestab viis aastat, eeldatav projekti eelarve ESTDEV-le on 2,8 miljonit eurot. Peamised partnerid on Expertise France, GIZ, RVO, HAUS, ENABEL ja ESTDEV. Projekti tegevussuundade hulka kuuluvad: regulatiivse raamistiku ja keskkonna arendamine ettevõtluse ja innovatsiooni toetamiseks (juhib: RVO), innovatsiooni ökosüsteemi arendamine Aafrika ja Euroopa vahel (juhivad: GIZ ja HAUS) ning investorite teadlikkuse suurendamine (juhib: EF).

IV Muud programmid

1. Pagulaste toetamine

2024. aasta tegevuste eesmärk oli Süüria pagulaste toetamine, keskendudes hariduse (sh digipädevused) ja ettevõtluse valdkondadele, kaasates naisi, lapsi ja noori, et neid valmistada ette iseseisvaks toimetulekuks tulevikus. Vooru eelarvemaht oli 150 000 eurot ja rahastuse said samad organisatsioonid, nagu varasematel aastatel – Mondo ja Pagulasabi. Projektide elluviijatega on sõlmitud lepingud, tegevused on käima lükatud; täiendavalt on palutud partneritel hoida ESTDEV-i kursis ka ettetekkivate takistuste ja viivitustega, eriti olukordades, kus näiteks välisministeerium või riiki kattev saatkond saaks appi tulla ametkondadega suhtlemisel.

2. Konverentside toetamine

Veebruaris kuulutasime välja vooru, et toetada arengukoostöö ja humanitaarabi teemasid kajastavate ürituste korraldamist. Taotlusvooru maht oli 150 000 eurot, kuhu laekus seitse taotlus kogumahus ligi 450 000 eurot. Võrreldes eelmise aastaga kuulutati taotlusvoor välja aasta esimeses pooles, mis andis ka võimalikele taotlejatele rohkem aega planeerida oma jooksva aasta tegevusi. Toetuse said MTÜ Mondo keskkonnaõigluse konverentsi korraldamiseks, Eesti Pagulasabi rahvusvahelise humanitaarabi konverentsi korraldamiseks ja ITL Digitaliseerimise teemaliste ääresündmuste korraldamiseks rahvusvahelistel konverentsidel.

Vooru õppetundide põhjal tegime muutused 2025. aasta taotlusvooru disaini ja tingimustesse. Soovime senisest enam jõuda voorust rahastuse saanud projektidega Eesti avalikkuseni, et tõsta meie inimeste teadlikkust arengukoostöö, humanitaarabi ja maailmahariduse teemadest. Elluviidavad tegevused peavad tutvustama Eesti arengukoostöö prioriteetseid sihtriike ja teemavaldkondi; selgitama globaalseid väljakutseid ning nende sündmuste mõju Eesti ühiskonnale ning Eesti rolli väärtuspõhistes, inimõigusi ja demokraatiat toetavates rahvusvahelistes algatustes.

3. Kaasrahastuse andmine

Voor oli mõeldud arengukoostöö projektide rahastuseks rahvusvahelise koostööprojekti omafinantseeringu katmiseks või kindlasummalise maksega projekti toetuseks, kui sõlmitud on toetusleping Eestis mitteasuva rahastajaga ning kui sama organisatsioon on projektis taotleja või partner. Taotlusvooru eelarve maht oli 230 000 eurot, millest Ukraina suunalisteks tegevusteks oli ette nähtud 130 000 eurot. Voor kuulutati välja 14.03.2024 ja see jäi avatud kuni 30.11.2024. Vooru laekus kaks taotlust, mis mõlemad said ka rahuldatud kokku summas 59 796 eurot.

4. Kommunikatsioon

Kokkuvõte

ESTDEV-i 2024. aasta kommunikatsioonitegevuste peamised tulemused olid kommunikatsiooni peatüki lisamine Eesti arengukoostöö rakenduskavasse 2024–2026, ESTDEV-i kodulehe uuendamine, aktiivne osalemine Euroopa ühisalgatuste (TEI) kommunikatsiooni planeerimisel, ning järjest tihenev koostöö vabakonnaga Eesti rahastusega projektide kommunikatsiooni süstematiseerimisel ja elluviimisel. Avaldasime oma kodulehel kokku 91 arengukoostööd puudutavat artiklit, ajakirjandus kajastas meie tegemisi 119 korral uudise või pikema looga. Moldova näitel piloteerimisime edukalt tulemuslugude (koos sotsiaalmeedia videotega) tellimist sihtriigist kolmes keeles (eesti, inglise, rumeenia) ja nende avaldamist lisaks ESTDEV-i enda kanalitele ka Eesti ja Moldova ajakirjanduses. 2025. aasta peamine eesmärk on arengukoostöö selgitamine ja projektide/tulemuste nähtavuse suurendamine Eestis ja partnerriikides, mis nõuab ESTDEV-i ja partnerite ühist jõupingutust.

4.1 Osalemine TEI-des ja rahvusvahelistes initsiatiivides

ESTDEV-i kommunikatsioonitiim osales regulaarselt nelja TEI kommunikatsiooni planeerimisel ja elluviimisel (Keenia inimkeskne digitaliseerimine, Aafrika andmemajanduse, kaksikpöörde TEI ning Botswana digitaliseerimine). Lisaks vedasime jõuliselt nii GovStack initsiatiivi kui ka Digital Explorers II

kommunikatsiooni tootes artikleid ja kaasates [ajakirjandust](#), et viia teemad lähemale Eesti avalikkusele. Samuti osalesime [Skills4Recovery](#) kommunikatsioonikoostöös Ukrainas. Partnerid hindavad meie proaktiivset, kiiret ja kaasavat kommunikatsiooni, mistõttu on meie kanda jäänud mitme ühisalgatuste käimalükkamist kuulutavate pressiteadete tootmine või ürituste kajastuste koostamine. Oleme välja teeninud oma doonorite, nagu GIZ, usalduse ning meie loodud kommunikatsioonimaterjale kinnitatakse kiiresti ja ilma suurema sekkumiseta. See on oluline muutus võrreldes eelmise aruandeperioodiga.

4.2. Projektide kommunikatsioon

Kui paari aasta eest oli meie kommunikatsioonis esikohal ESTDEV-i enda tegevuste kajastamine, siis 2024. aastal suurenes oluliselt partnerite poolt rakendatud projektide kajastamine meie uudisvoos. Ühelt poolt aitas sellele kaasa ESTDEV-i valdkondlike eesmärkide sidumine taotlusvoorude eesmärkidega ja TEI-des osalemisega, mis võimaldas tutvustada üksikuid projekte nagu pusle tükikesi suuremast Eesti panusest rahvusvahelises koostöös partnerriigi toetamisel. Seetõttu tegime ka strateegilise otsuse rõhutada oma kommunikatsioonis Eestit ja Eesti kogemust, mitte organisatsioone, kes tegevusi läbi viivad. Lisaks, rõhume uudisväärtusele, et pälvida ajakirjanike tähelepanu. Need otsused on toonud positiivseid tulemusi. Näiteks ERR ingliskeelne uudisteportaal on avaldanud iga kolmanda meie uudise või artikli 2024. aastal.

Eesti meedia edukam kaasamine arengukoostöö teemade kajastamisse on olnud 2024. aasta üks peamisi eesmärke. Lisaks meie enda tegevusele on loomunguliselt ja edukalt ajakirjanduses esinenud näiteks Töötukassa, kes on oma [koostöö Ukrainaga](#) kirjutanud huvitavaks lugejatele Äripäevast kuni Eesti Naise ja Tiiuni. Eesti Korterühistute Liit korraldas projektiteemadel ([korterimajade renoveerimine Ukraina ülesehitamisel](#)) rahvusvahelise konverentsi Tallinnas, mis sai suure meediatähelepanu osaliseks ja pani kokku rändnäituse, mis oli väljas erinevatel üritustel, sealhulgas ka arengukoostöö partnerite infopäeval välisministeeriumis. Aruandeperioodi üks sihte oli ka kommunikatsiooni tugevdamine meie partnerriikides. [“Impact Zhytomyr”](#) koostöös Civittaga, Tallinna Mehhanismi [Cyber Shield](#) õppus EGA-ga, [Agrihack Ugandas](#) Garage48-ga, [Kakskeelne alusharidus](#) Gruusias UNICEF Gruusiaga on suurepäraseid näited, kuidas koostöös kohaliku partneriga on võimalik edukalt kommunikeerida Eesti algatusi partnerriigis. Lisaks, on meil konstruktiivne kommunikatsioonikoostöö pikaajaliste partneritega [Mondo](#), [Visionest Institute](#), [Loov Eesti](#), jt.

Eduka projektikommunikatsiooni aluseks on kindlasti selged ootused ja eesmärgid, kokkulepitud plaan ja partnerite kaasamine nii sihtriigis kui ka Eestis. 2024. aasta põhjal võib kinnitada, et suurenenud on partnerite valmisolek ja võimekus leida võimalusi kommunikatsiooniks väljaspool oma sotsiaalmeedia kanaleid ja veebilehte.

4.3. ESTDEV-i kommunikatsioonikanalid

Koduleht: 2024. aasta olulisim saavutus on ESTDEV-i uue kodulehe käivitamine, mis koondab info kõikide ESTDEV-i rahastatud projektide kohta ning võimaldab koguda/otsida infot riikide, valdkondade, ja partnerite järgi. Uus veebiformaat esitleb ESTDEV-i tegevusi valdkondade kaupa, mis põhineb Arengukoostöö rakenduskavas 2024-2026 sätestatud eesmärkidel. Keskuse töö tutvustamine valdkondade kaupa võimaldab näidata arengukoostööd suuremana ja osana rahvusvahelistest koostööst, mis on vajalik Eesti tegevuste turundamisel ja välisrahastuse kaasamisel. Oluline uuendus

on ka kasusaajate arvamuste kajastamine esilehel, et illustreerida Eesti arengukoostöö mõju partnerriikide vaatevinklist. Kommunikatsioonitiimis igakuised veebikoosolekud, et projektide, voorude ja ürituste info oleks alati ajakohane. Kokkuvõttes vastab uus veebiformaat hästi meie kommunikatsioonivajadustele, kuid vajab oluliselt operatiivsemalt uuendamist, eriti projektide osas. 2024. aastal külastati ESTDEV-i veebi ühes kuus keskmiselt ca 11 000 unikaalselt IP-aadressilt

Sotsiaalmeedia: Kasutame kommunikatsiooniks nelja sotsiaalmeedia platvormi – LinkedIn, Facebook, X ja Instagram. LinkedIn on meie peamine kanal Eesti arengukoostöö tutvustamiseks inglise keeles. Umbes 20% jälgijaid on Eestist, järgnevad Keeniast, Belgia, Uganda, Gruusia ja Ukraina. LinkedIn ja Twitter/X on peamised suhtluskanalid Aafrika suunal, kus ESTDEV-i jälgijaskond on kasvanud ka tänu ESTDEV Kenya töötajate aktiivsusele. Facebookis avaldatud postitused saavad enim tähelepanu Eestist (neljandik meie jälgijatest), Ukrainast, Gruusiast, Armeenias ja Moldovast. FB on ainuke platvorm, kus me postitame nii eesti kui ka inglise keeles. Meie võimalus siin kasvada on parem koostöö meie endi töötajatega, kes FB veel aktiivsed. Kuna valdav enamus meie arengukoostöö partneritest ei kasuta X/Twitterit või Instagrami, siis peame kaaluma, kas on mõtet neid kanaleid oma kommunikatsioonis kasutada. Plaanime 2025 aastal koostada ESTDEV-i sotsiaalmeedia strateegia, et paremini edastada oma sõnumeid.

4.4. ESTDEV meedias

Meediasuhtluses oli 2024. aasta ESTDEV-i jaoks väga positiivne. Aasta jooksul avaldas meedia 119 lugu, kus ESTDEV oli ära mainitud. See teeb ligi 10 lugu kuus ja on poole rohkem kui aasta varem. Väga üksikute eranditega olid need mainimised positiivsed või neutraalsed. Kui ESTDEV-i enda projektide meedikajastused meie sihtriikides on meil võimalik kätte saada oma projektijuhtide käest, siis kahjuks ei ole meil ülevaadet nende projektide meedikajastuse kohta, mida rakendavad meie partnerid. Siin on kindlasti võimalus läbi aruandluse täiendamise saada ülevaade ka ajakirjanduses ilmunud lugude kohta.

Suur osa meedikajastustest oli ESTDEV-i veebilugude ja pressiteadete üks-ühele avaldamine, mis näitab, et meie strateegia toota lugusid ajakirjanduslikus formaadis on olnud tulemuslik. Pikemas plaanis soovime olla aktiivsemad ka aramuslugude ja ühiskondliku diskussiooni tekitamisel meedias. Suhtluses meediaga on jäänud kõlama ajakirjanike vähene teadlikkus arengukoostööst, kuidas on see osa Eesti välispoliitikast ja mida me täpselt teeme. Vajadus on regulaarsete meedia briifingute järele, et tõsta ajakirjanike teadlikkust.

4.5. Kommunikatsiooni puudutav peatükk arengukoostöö strateegia rakenduskavas 2024-2026

Arengukoostöö strateegia rakenduskava 2024-2026 sisaldab ka strateegilist raamistikku kommunikatsioonitegevuste elluviimiseks. Kommunikatsioonipeatüki loomisele eelnesid ESTDEV-i konsultatsioonid partneritega (Mondo, Pagulasabi, EGA, AKÜ jt), kus saadud mõtted ja ideed leidsid kajastuse ka rakenduskavas.

Rakenduskava sõnastab kolm eesmärki: 1) panustada ühtse ja tugeva Eesti arengukoostöö kommunikatsiooni loomisse, tugevdada ühtset huvikaitset, harida Eesti avalikkust, et aidata kindlustada eelarvelisi vahendeid arengukoostöök; 2) suurendada arengukoostöö projektide nähtavust Eestis, selgitada nende olulisust ja seda, kuidas need panustavad Eesti enda arengusse; 3)

tugevdada kommunikatsioonitegevusi partnerriikides koos kohalike partneritega, et suurendada Eesti arengukoostöö nähtavust.

2024. aastal algasid juba tegevused nende eesmärkide täitmiseks peamiselt projektide nähtavuse suurendamiseks nagu kirjeldatud punktides 4.1-4.4. Lisaks andsime oma panuse ühiskondliku teadlikkuse tõstmise vooru disainimisse nagu arengukavas lubasime. Kuna rakenduskava kinnitamise järgne periood (juuli-detsember) on reeglina kiire rakendusperiood, kui tuleb kirjutada raporteid ja juba ka projektitaotlusi järgnevas aastaks, siis leppisime AKÜ-ga kokku, et võtame kommunikatsiooniteemad tõsisema vaatluse alla 2025. aastal.

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2024	31.12.2023	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	4 574 872	763 595	2
Nõuded ja ettemaksed	2 352 349	1 695 336	3
Kokku käibevarad	6 927 221	2 458 931	
Põhivarad			
Nõuded ja ettemaksed	30 812	0	3
Materiaalsed põhivarad	5 645	8 064	5
Immateriaalsed põhivarad	13 788	18 142	6
Kokku põhivarad	50 245	26 206	
Kokku varad	6 977 466	2 485 137	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Võlad ja ettemaksed	6 410 181	2 156 381	8
Kokku lühiajalised kohustised	6 410 181	2 156 381	
Kokku kohustised	6 410 181	2 156 381	
Netovara			
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	328 756	171 351	
Aruandeaasta tulem	238 529	157 405	
Kokku netovara	567 285	328 756	
Kokku kohustised ja netovara	6 977 466	2 485 137	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2024	2023	Lisa nr
Tulud			
Annetused ja toetused	16 807 231	14 829 632	10
Kokku tulud	16 807 231	14 829 632	
Kulud			
Jagatud annetused ja toetused	-10 292 060	-11 009 994	11
Mitmesugused tegevuskulud	-3 490 775	-1 810 509	12
Tööjõukulud	-2 512 455	-1 972 753	13
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	-6 773	-6 048	5,6
Muud kulud	-528 821	6 609	14
Kokku kulud	-16 830 884	-14 792 695	
Põhitegevuse tulem	-23 653	36 937	
Muud finantstulud ja -kulud	262 182	120 468	
Aruandeaasta tulem	238 529	157 405	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2024	2023	Lisa nr
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem	-23 653	36 937	
Korrigeerimised			
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	6 773	6 048	5,6
Kokku korrigeerimised	6 773	6 048	
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-633 330	2 481 487	
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	4 253 800	-5 849 391	8
Kokku rahavood põhitegevusest	3 603 590	-3 324 919	
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalse ja immateriaalse põhivarade soetamisel	0	-21 770	
Laekunud intressid	207 687	70 599	
Kokku rahavood investeerimistegevusest	207 687	48 829	
Kokku rahavood	3 811 277	-3 276 090	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	763 595	4 039 685	2
Raha ja raha ekvivalentide muutus	3 811 277	-3 276 090	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	4 574 872	763 595	2

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

		Kokku netovara
	Akumuleeritud tulem	
31.12.2022	171 351	171 351
Aruandeaasta tulem	157 405	157 405
31.12.2023	328 756	328 756
Aruandeaasta tulem	238 529	238 529
31.12.2024	567 285	567 285

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

Sihtasutuse Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus 2024. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

Eesti finantsaruandluse standard on rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele tuginev avalikkusele suunatud finantsaruandluse nõuete kogum, mille põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid ning lähtutakse ka avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis sätestatud nõuetest.

Bilansi ja tulemiaruaruande skeemides kasutatakse RTJ 14 kehtestatud skeeme.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes, lähtudes soetusmaksumusest.

Raha

Raha ja raha ekvivalentidena kajastatakse bilansis raha kirjel ja rahavoogude aruandes arvelduskontodel ja riigikassas olevat raha jääki.

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil. Põhitegevuse rahavoogude leidmisel korrigeeritakse aruandeaasta põhitegevuse tulemit, elimineerides mitterahaliste tehingute mõju ja põhitegevusega seotud käibevarade saldode muutused ja toetuste nõuete ning kohustiste muutused.

Investeeringis- ja finantseerimistegevusest tulenevaid rahavoogusid kajastatakse otsemeetodil.

Välisvaluutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustised

Välisvaluutas fikseeritud tehingute kajastamisel võetakse aluseks tehingu toimumise päeval ametlikult kehtivad Euroopa Keskpannga valuutakursid. Välisvaluutas fikseeritud rahalised varad ja kohustised hinnatakse aruandekuupäeva seisuga ümber eurodesse aruandekuupäeval ametlikult kehtivate Euroopa Keskpannga valuutakursside alusel. Ümberhindamise tulemusena saadud valuutakursi kasumid ja kahjumid kajastatakse aruandeperioodi tulemiaruanandes, kusjuures põhitegevuse tuludes ja -kuludes kajastatakse valuutakursi kasumid ja -kahjumid, mis on seotud tarnijate ja ostjate arveldustega, muud valuutakursist tulenevad erinevused kajastatakse finantstuludes ja -kuludes.

Nõuded ja ettemaksed

Nõuetena ostjate vastu kajastatakse sihtasutuse tavapärase majandustegevuse käigus tekkinud lühiajalisi nõudeid. Nõudeid ostjate vastu kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses. Ostjate laekumata arved on bilansis hinnatud lähtuvalt tõenäoliselt laekuvatest summadest. Seejuures hinnatakse iga konkreetse kliendi laekumata arveid eraldi, arvestades teadaolevat informatsiooni kliendi maksevõime kohta.

Saamata sihtfinantseerimine kajastatakse nõudena perioodil, mil leiavad aset kulutused, mille kompenseerimiseks toetused on mõeldud. Ettemakstud teenused kajastatakse ettemakstud tulevaste perioodide kuluna.

Materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad

Põhivaraks loetakse varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja soetusmaksumusega alates 10 000 eurot. Põhivara võetakse arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast, mittetagastatavatest maksudest ja muudest põhivara kasutuselevõtuga otseselt seonduvatest väljaminekutest. Põhivara kulumit arvestatakse lineaarmetodil, lähtudes vara majanduslikult kasulikust elueast. Kuluminormid on sihtasutuses kasutusel olevatel põhivara gruppidel alljärgnevad:

muu materiaalne põhivara 20%

immateriaalne põhivara 20%

Rendid

Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul kuluna.

Finantskohustised

Lühiajalised finantskohustised on võlad tarnijatele, võlad töövõtjatele, maksukohustised, sihtfinantseerimisega seotud kohustised toetuse saajatele ning toetusteks saadud ettemaksed.

Lühiajalisi finantskohustisi kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil. Lühiajaliste finantskohustiste korrigeeritud

soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustisi kajastatakse bilansis maksmisele kuuluvas summas.

Annetused ja toetused

Toetused jagatakse järgmisteks liikideks:

1. sihtfinantseerimine - teatud sihtotstarbel saadud ja antud toetused, mille puhul määratakse selle eesmärk koos mõõdikutega eesmärgitäitmise jälgimiseks, ajakava ja rahaline eelarve ning toetuse andja nõuab saajalt detailset aruandlust raha kasutamise kohta ning raha ülejääk tuleb maksta reeglina andjale tagasi;
2. tegevustoetused - antud ja saadud toetused, mis antakse saajale lähtudes tema põhikirjalistest ülesannetest ja arengudokumentides määratud eesmärkidest. Tegevustoetus kajastatakse toetuse saaja poolt tuluna raha laekumisel.

Sihtfinantseerimise liigid on:

1. kodumaine sihtfinantseerimine - residentidelt, sh teistelt avaliku sektori üksustelt saadud ja neile antud sihtfinantseerimine, v.a. nende kaudu vahendatud välismaine sihtfinantseerimine;
2. välismaine sihtfinantseerimine - mitteresidentidelt, sealhulgas rahvusvahelistelt organisatsioonidelt saadud sihtfinantseerimine.

Sihtfinantseerimise tulude ja kulude kontodel eristatakse sihtfinantseerimist ja selle vahendamist. Sihtfinantseerimist nimetatakse vahendamiseks, kui see saadi edasifinantseerimiseks, mitte oma tegevuskulude katmiseks. Vahendamise korral võrdub vahendamiseks saadud toetuste tulu edasiantud toetuste kuluga. Sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna tegevuskulude tegemise perioodil.

Kui sihtfinantseerimine on küll laekunud, kuid selle arvel ei ole veel kulutusi tehtud, kajastatakse saadud vahendid ettemaksena. Toetuste vahendamiseks saadud sihtfinantseerimisi kajastatakse kuludes ja tuludes vastavalt toetuste saajate poolt tehtud kulutustele, mille kohta on toetuse saaja esitanud kuluaruande või teatise.

Kui sihtfinantseerimiseks saadud rahalised vahendid kantakse vahendajale, kajastab vahendaja seda saadud ettemaksena kuni kulu ja tulu kajastamise perioodi saabumiseni.

Kui vahendaja kannab toetuse saajale raha üle ettemaksena, kajastab ta seda toetuse saajale antud ettemaksena. Kui vahendaja aktsepteerib toetuse saaja aruande tehtud kulutuste osas, kajastab ta toetuse saaja kulutuste tegemisega samas perioodis tulu toetuse andjalt ja kulu toetuse saajale ning võtab arvele kas nõude toetuse andja vastu või vähendab toetuse andjalt saadud ettemakset ja võtab arvele kohustise toetuse saaja ees või vähendab toetuse saajale antud ettemakset.

Seotud osapooled

Sihtasutuse aastaaruande koostamisel on seotud osapoolteks nõukogu liikmed, juhatus ja eelnimetatud isikute lähisugulased ning nende olulise mõju või kontrolli all olevad juriidilised isikud.

Lisa 2 Raha

(eurodes)

	31.12.2024	31.12.2023
Riigikassa	4 574 872	763 466
SEB	0	129
Kokku raha	4 574 872	763 595

Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2024	Jaotus järeljäänud tähtaja järgi		Lisa nr
		12 kuu jooksul	üle 5 aasta	
Nõuded ostjate vastu	230	230		
Ostjatelt laekumata arved	230	230		
Muud nõuded	110 599	110 599		
Intressinõuded	110 585	110 585		
Viitlaekumised	14	14		
Ettemaksed	310 818	280 006	30 812	
Tulevaste perioodide kulud	280 006	280 006		
Muud makstud ettemaksed	30 812		30 812	
Ettemakstud sihtfinantseerimine	1 460 157	1 460 157		9
Nõuded toetuste eest	501 357	501 357		
Kokku nõuded ja ettemaksed	2 383 161	2 352 349	30 812	

	31.12.2023	Jaotus järeljäänud tähtaja järgi		Lisa nr
		12 kuu jooksul	üle 5 aasta	
Nõuded ostjate vastu	38	38		
Ostjatelt laekumata arved	38	38		
Muud nõuded	56 090	56 090		
Intressinõuded	56 090	56 090		
Ettemaksed	20 125	20 125		
Tulevaste perioodide kulud	20 125	20 125		
Ettemakstud sihtfinantseerimine	1 398 513	1 398 513		9
Nõuded toetuste eest	220 570	220 570		
Kokku nõuded ja ettemaksed	1 695 336	1 695 336		

Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad (eurodes)

	31.12.2024	31.12.2023
	Maksuvõlg	Maksuvõlg
Üksikisiku tulumaks	45 171	26 839
Erisoodustuse tulumaks	1 171	1 378
Sotsiaalmaks	78 399	47 831
Kohustuslik kogumispension	3 236	1 874
Töötuskindlustusmaksed	5 392	3 252
Muud maksude ettemaksed ja maksuvõlad	0	10 081
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	133 369	91 255

Lisa 5 Materiaalsed põhivarad (eurodes)

	Muud materiaalsed põhivarad	Kokku
31.12.2022		
Soetusmaksumus	12 096	12 096
Akumuleeritud kulum	-1 613	-1 613
Jääkmaksumus	10 483	10 483
Amortisatsioonikulu	-2 419	-2 419
31.12.2023		
Soetusmaksumus	12 096	12 096
Akumuleeritud kulum	-4 032	-4 032
Jääkmaksumus	8 064	8 064
Amortisatsioonikulu	-2 419	-2 419
31.12.2024		
Soetusmaksumus	12 096	12 096
Akumuleeritud kulum	-6 451	-6 451
Jääkmaksumus	5 645	5 645

Lisa 6 Immateriaalsed põhivarad
(eurodes)

	Kontsessioonid, patendid, litsentsid, kaubamärgid	Kokku
31.12.2022		
Soetusmaksumus	0	0
Akumuleeritud kulum	0	0
Jääkmaksumus	0	0
Ostud ja parendused	21 770	21 770
Amortisatsioonikulu	-3 628	-3 628
31.12.2023		
Soetusmaksumus	21 770	21 770
Akumuleeritud kulum	-3 628	-3 628
Jääkmaksumus	18 142	18 142
Amortisatsioonikulu	-4 354	-4 354
31.12.2024		
Soetusmaksumus	21 770	21 770
Akumuleeritud kulum	-7 982	-7 982
Jääkmaksumus	13 788	13 788

Lisa 7 Kasutusrent
(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rentnik

	2024	2023
Kasutusrendikulu	179 721	96 290
Järgmiste perioodide kasutusrendikulu mittekatkestatavatest lepingutest		
	31.12.2024	31.12.2023
12 kuu jooksul	234 101	238 571
1-5 aasta jooksul	1 004 478	1 001 589
Üle 5 aasta	31 907	276 939

Lisa 8 Võlad ja ettemaksed
(eurodes)

	31.12.2024	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	1 097 285	1 097 285	
Võlad töövõtjatele	149 446	149 446	
Maksuvõlad	133 369	133 369	4
Saadud ettemaksed	3 674 471	3 674 471	
Muud saadud ettemaksed	3 674 471	3 674 471	
Toetuste kohustised	1 355 610	1 355 610	9
Kokku võlad ja ettemaksed	6 410 181	6 410 181	
	31.12.2023	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	152 310	152 310	
Võlad töövõtjatele	114 770	114 770	
Maksuvõlad	91 255	91 255	4
Saadud ettemaksed	1 653 178	1 653 178	
Muud saadud ettemaksed	1 653 178	1 653 178	
Toetuste kohustised	144 868	144 868	9
Kokku võlad ja ettemaksed	2 156 381	2 156 381	

Lisa 9 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused

(eurodes)

	31.12.2022		Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud tulemiaruan-des	31.12.2023	
	Nõuded	Kohustised				Nõuded	Kohustised
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks							
Välisministeerium	0	5 998 840	6 866 556	0	11 671 040	0	1 194 356
Euroopa Komisjon	0	1 029 316	0	-177 835	958 968	125 353	17 866
Flandria Valitus	0	25 451	86 049	0	98 368	0	13 131
Norra Välisministeerium	223 922	0	278 185	0	54 263	0	0
U.S. Department of State	63 859	0	193 377	0	124 647	0	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	0	93 982	0	0	22 059	0	71 923
Deutsche Gesellschaft für InternatiZusammenarbeit (GIZ)	0	453 974	126 593	0	430 289	67 246	217 524
Kultuuriministeerium	0	0	3 000	-978	2 022	0	0
Islandi Välisministeerium	0	0	66 000	-4 902	61 098	0	0
HAUS Finnish Institute of PublicManagement Ltd	0	0	148 559	0	10 182	0	138 377
VSI OSMOS GLOBAL PARTNERSHIPS	0	0	33 521	0	58 315	24 794	0
UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMM	0	0	20 988	0	24 165	3 177	0
Muud nõuded	1 163	0	14 813	0	14 216	0	0
Tegevustoetus	0	0	1 300 000	0	1 300 000	0	0
Ettemaksed ja kohustised projektipartneritele	2 655 483	224 085	0	0	0	1 398 513	144 869
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	2 944 427	7 825 648	9 137 641	-183 715	14 829 632	1 619 083	1 798 046
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	2 944 427	7 825 648	9 137 641	-183 715	14 829 632	1 619 083	1 798 046

	31.12.2023		Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud tulemiaruan-des	31.12.2024	
	Nõuded	Kohustised				Nõuded	Kohustised
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks							
Välisministeerium	0	1 194 356	14 214 332	0	13 399 398	0	2 009 290
Euroopa Komisjon	125 353	17 866	300 514	0	193 027	0	0
Flandria Valitsus	0	13 131	0	0	40 584	27 452	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	0	71 923	0	-71 923	0	0	0
Deutsche Gesellschaft für InternatiZusammenarbeit (GIZ)	67 246	217 524	899 467	0	1 062 710	386 841	373 875
HAUS Finnish Institute of PublicManagement Ltd	0	138 377		0	62 771	0	75 606
VSI OSMOS GLOBAL PARTNERSHIPS	24 794	0	304 563	0	312 113	32 344	0
UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMM	3 177	0	202 241	0	253 785	54 720	0
Justiits- ja Digiministeerium	0	0	150 000	0	22 810	0	127 190
Taipei Mission in the Republic ofLatvia	0	0	1 101 256	0	12 747	0	1 088 509
Muud nõuded	0	0	4 004	0	4 004	0	0
Tegevustoetus	0	0	1 443 282	0	1 443 282	0	0
Ettemaksed ja kohustised projektipartneritele	1 398 513	144 869	0	0	0	1 460 157	1 355 610
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	1 619 083	1 798 046	18 619 659	-71 923	16 807 231	1 961 514	5 030 080
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	1 619 083	1 798 046	18 619 659	-71 923	16 807 231	1 961 514	5 030 080

Lisa 10 Annetused ja toetused

(eurodes)

	2024	2023
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	5 159 939	2 531 512
Sihtfinantseerimise vahendamine tegevuskuludes	7 228 306	5 456 232
Sihtfinantseerimise vahendamine põhivara soetuseks	2 975 704	5 541 888
Tegevustoetus Välisministeeriumilt	1 443 282	1 300 000
Kokku annetused ja toetused	16 807 231	14 829 632
sh eraldi riigieelarvest	14 842 680	12 995 120
sh Euroopa Komisjon	193 027	958 968
sh GIZ	1 062 710	430 289
sh Flandria Valitsus	40 584	98 368
sh US Department of State	0	124 648
sh Norra Välisministeerium	0	54 263
sh Taipei Mission in the Republic of Latvia	12 747	0
sh Islandi Välisministeerium	0	61 098
sh HAUS Finnish Institute of Public Management Ltd	62 771	10 182
sh OSMOS Global Partnerships	312 113	58 315
sh UNDP	253 785	24 165
sh Justiits- ja Digiministeerium välisabi	22 810	0
sh muud doonorid	4 004	14 216

Lisa 11 Jagatud annetused ja toetused (eurodes)

	2024	2023
Liikmemaksud	5 000	5 000
Auhinnad, preemiad	83 050	1 875
Välisministeeriumist üle toodud projektid	223 448	2 313 236
Ukraina projektid	4 565 237	1 069 212
Ukraina lasteaia ehitus	0	4 383 953
Malõni silla ehitus	0	1 000 000
Ukraina Zelenska peremajad	215 017	160 983
Laste turvakodude pommivarjend	13 200	0
Žõtomõri Inimõiguste Keskus	307 797	0
Kortermaja Ovrutši linnas sisepõgenikele	295 594	0
Eesti Pere kodu Ukrainas	2 029 137	0
Moldova projektid	506 322	144 065
Kõrgõstani projektid	0	205 763
Aafrika projektid	782 399	510 477
Armeenia projektid	180 649	0
Gruusia projektid	263 967	372 291
Valgevene projektid	51 673	43 326
Muud programmid	173 932	127 920
Täiendõpe	394 350	385 049
Muud programmid-konverentsid	104 484	182 171
Muud programmid -maailmaharidus	96 804	104 673
Kokku jagatud annetused ja toetused	10 292 060	11 009 994

Lisa 12 Mitmesugused tegevuskulud (eurodes)

	2024	2023
Mitmesugused bürookulud	36 993	50 166
Lähetuskulud	261 715	188 534
Koolituskulud	2 421	1 932
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kulud	115 199	260 812
Inventari majanadamiskulud	11 551	27 171
Ruumide rent ja majandamiskulud	223 747	103 073
Auditeerimine	95 191	28 559
Juriidilised teenused	102 639	33 736
Uurimis-ja arengukulud	44 030	202 777
Kommunikatsiooni ja ürituste ning koolituste korraldamise kulud (sihtrühmadele)	2 538 498	850 015
Muud tegevuskulud	58 791	63 734
Kokku mitmesugused tegevuskulud	3 490 775	1 810 509

Lisa 13 Tööjõukulud

(eurodes)

	2024	2023
Töölepinguliste töötajate palgakulu	1 480 363	1 138 698
Võlaõiguslike lepingutega töötajate palgakulu	416 936	349 932
Sotsiaalmaksud	588 036	452 254
Erisoodustused	16 313	19 169
Erisoodustuse maksud	10 807	12 700
Kokku tööjõukulud	2 512 455	1 972 753
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	33	26

Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale on töölepinguliste töötajate kohta

Lisa 14 Muud kulud

(eurodes)

	2024	2023
Käibemaksukulu	524 928	-11 756
Valuuta kursivahed	779	-4 516
Ettevõtte tulumaks, riigilõiv	1 099	5 322
Muud	2 015	4 341
Kokku muud kulud	528 821	-6 609

Lisa 15 Tingimuslikud kohustised ja varad

(eurodes)

	31.12.2024	31.12.2023
Tingimuslikud kohustised		
Sihtfinantseerimisega seotud potentsiaalsed kohustused projektipartneritega sõlmitud lepingute alusel	1 916 762	886 682
Kokku tingimuslikud kohustised	1 916 762	886 682
Tingimuslikud varad		
Välisministeerium	4 025 521	5 126 556
Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)	1 561 501	1 802 808
OSMOS Global Partnerships	393 216	741 180
HAUS Finnish Institute of Public Management Ltd	268 454	268 454
Euroopa Komisjon	0	127 302
UNDP	544 692	352 256
Expertise France	1 500 000	0
Kokku tingimuslikud varad	8 293 384	8 418 556

Lisa 16 Seotud osapooled

(eurodes)

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused		
	2024	2023
Arvestatud tasu	89 865	36 829

Sihtasutuse asutajaks on Eesti Vabariigi nimel Välisministeerium. Sihtasutuse juhtorganiks on nõukogu, kes valib juhatuse. Sihtasutuse nõukogu on seisuga 31.12.2024 5-liikmeline. Sihtasutuse juhatus on 1 liikmeline.

Raamatupidamiskohustuslane on arvestanud tegev- ja kõrgemale juhtkonnale töötasu 89865 eurot, muid tasusid ja soodustusi arvestatud ei ole.

Välisministeeriumi 2024.aasta vahendid:

saadud tegevustoetus 1 443 282 eurot, saadud sihtotstarbeline toetus projektide elluviimiseks 14 214 332 eurot.

Sihtfinantseerimiseks saadud ettemaksed Välisministeeriumilt seisuga:

31.12.2024 2 009 290 eurot

31.12.2023 1 194 356 eurot

Aruande digitaalallkirjad

Aruande lõpetamise kuupäev on: 21.03.2025

Sihtasutus Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus (registrikood: 90015347) 01.01.2024 - 31.12.2024 majandusaasta aruande andmete õigsust on digitaalselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
KLEN JÄÄRATS	Juhatuse liige	21.03.2025

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Sihtasutus Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus nõukogule

Arvamus

Oleme auditeerinud Sihtasutus Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus (asutus) raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31.12.2024 ning tulemiaruanne, rahavoogude aruannet ja netovara muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud aasta kohta ja raamatupidamise aastaaruande lisasid, sealhulgas märkimisväärsete arvestuspõhimõtete kokkuvõtet.

Meie arvates kajastab kaasnev raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt asutuse finantsseisundit seisuga 31.12.2024 ning sellel kuupäeval lõppenud aasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meie kohustusi vastavalt nendele standarditele kirjeldatakse täiendavalt meie aruande osas „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga”. Me oleme asutusest sõltumatud kooskõlas kutseliste arvestuseksperptide eetikakoodeksiga (Eesti) (sh sõltumatuse standardid), ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt nendele nõuetele. Me usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane aluse andmiseks meie arvamusele.

Muu informatsioon

Juhtkond vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab tegevusaruannet, kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie vandeauditori aruannet. Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei tee selle kohta mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses meie raamatupidamise aastaaruande auditiga on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon lahkneb oluliselt raamatupidamise aastaaruandest või meie poolt auditi käigus saadud teadmistest või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud sellest faktist aru andma. Meil ei ole sellega seoses millegi kohta aru anda.

Juhtkonna ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga ja sellise sisekontrolli eest, nagu juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkond kohustatud hindama asutuse suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana, esitama infot, kui see on asjakohane, tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatseb kas asutuse likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad asutuse raamatupidamise aruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja vandeauditori aruanne, mis sisaldab meie arvamus. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise eksisteerimisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) läbiviidud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Kasutame auditeerides vastavalt rahvusvaheliste auditeerimise standarditele (Eesti) kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi käigus. Me teeme ka järgmist:

- teeme kindlaks ja hindame raamatupidamise aastaaruande kas pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid, kavandame ja teostame auditiprotseduuri vastuseks nendele riskidele ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusele. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, info esitamata jätmist, vääresitiste tegemist või sisekontrolli eiramist;
- omandame arusaamise auditi puhul asjassepuutuvast sisekontrollist, et kavandada nendes tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte arvamus avaldamiseks ettevõtte sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna arvestushinnangute ja nendega seoses avalikustatud info põhjendatust;

- teeme järelduse juhtkonna poolt tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi kasutamise asjakohasuse kohta ja saadud auditi tõendusmaterjali põhjal selle kohta, kas esineb olulist ebakindlust sündmuste või tingimuste suhtes, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust ettevõtte suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana. Kui me teeme järelduse, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud juhtima vandeaudiitori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud infole või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused põhinevad vandeaudiitori aruande kuupäevani saadud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski kahjustada ettevõtte suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis.

Me vahetame nendega, kelle ülesandeks on valitsemine, infot muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning märkimisväärsete auditi tähelepanekute kohta, kui neid esineb, sealhulgas mis tahes sisekontrolli märkimisväärsete puuduste kohta, mille oleme tuvastanud auditi käigus.

/digitaalselt allkirjastatud/

Eeli Lääne

Vandeaudiitori number 338

EL Finants OÜ

Auditiorettevõtja tegevusloa number 200

Küti tee 5, Haabneeme alevik, Viimsi vald, Harju maakond, 74001

21.03.2025

Audiitorite digitaalallkirjad

Sihtasutus Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus (registrikood: 90015347) 01.01.2024 - 31.12.2024 majandusaasta aruandele lisatud audiitori aruande on digitaalselt allkirjastanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
EELI LÄÄNE	Vandeaudiitor	21.03.2025

Tegevusalad

Tegevusala	EMTAK kood	EMTAK versioon	Põhitegevusala
Muude mujal liigitamata organisatsioonide tegevus	94999	EMTAK 2025	Jah